

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

**Historie a vývoj bezhotovostních peněz
a bezhotovostního platebního styku**

Iveta Hotovcová

© 2015 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Historie a vývoj bezhotovostních peněz a bezhotovostního platebního styku" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 16.03.2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Daně Staré, Ph. D. za vstřícný přístup při konzultacích, odbornou pomoc a čas, který věnovala čtení a opravám této bakalářské práce.

Historie a vývoj bezhotovostních peněz a bezhotovostního platebního styku

---

History and Development of Non-cash Money and Non-cash Payments

Souhrn

Obsah bakalářské práce je rozdělen do dvou osnovních částí. V první části je charakterizován hotovostní a bezhotovostní platební styk, peníze a bezhotovostní nástroje s jejich výhodami a nedostatky. Posléze je přistoupeno k významným historickým milníkům bezhotovostního platebního styku na území České republiky. Mezi ně se řadí především vznik peněz, shromažďování peněžních prostředků na účtech Říše za nadvlády německých okupantů a rozpad Československé federace, kdy se radikálně muselo řešit rozdělení doposud společné měny, především také mezistátní vyúčtování, které probíhalo bezhotovostně. Druhá část se zabývá porovnáním poplatků za příkaz k úhradě a inkasu u tří bank v České republice, které byly vybrány vzhledem k největšímu počtu klientů. Jednalo se o Československou obchodní banku, a.s., Českou spořitelnu, a.s. a Komerční banku, a.s., kde vítězem z těchto tří bank byla ČSOB, a.s., která se prokázala nejnižšími poplatky. Z dotazníkové šetření zaměřené na charakterizování vztahu respondentů k bezhotovostnímu platebnímu styku vyplynulo, že nejvíce využívají bezhotovostní platební styk pracující muži a ženy prostřednictvím platební karty a Internetbankingu. Dále bylo zjištěno, že v peněžním agregátu M1 je více peněz bezhotovostních, než hotovostních.

Klíčová slova: bankovní účet, bezhotovostní platba, elektronické bankovníctví, peníze, platební karta, poplatek, šek

Summary

The bachelor thesis is divided into two parts of warp. The first part describes the characteristics of cash and non-cash payments, money and non-cash instruments with their advantages and disadvantages. In the thesis is described significant historical milestones of non-cash payment system in the Czech Republic, as the creation of money, the collection of funds in the accounts for the domination of German occupiers, and the dissolution of the Czechoslovak federation, because a common currency have to be solved, but also interstate bill, which went non-cash.. The second part is focused on the comparison of charges at three banks in the Czech Republic, which were selected due to the greatest number of clients. It was Československá banka, a.s., Česká spořitelna, a.s., and Komerční banka, a.s. where the winner of the these three banks was Československá banka, a.s that has shown the lowest charges. Survey which were made for this thesis is aimed at characterizing the relationship of respondents to a non-cash payments. The questionnaire showed tha non-cash payments is manely used by employed men and women through credit cards and online banking. It was found that in the in the monetary aggregate is more non-cash money than cash.

Keywords: bank account, non-cash payments, electronic banking, cash, credit card, charge, check

Obsah

1.	ÚVOD	4
2.	CÍL A METODIKA	6
3.	TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	7
3.1.	Charakteristika hotovostního a bezhotovostního platebního styku	7
3.2.	Formy platebního styku	8
3.3.	Tuzemský a zahraniční platební styk.....	9
3.4.	Historie bezhotovostního platebního styku.....	12
3.4.1.	Počátky bezhotovostního platebního styku.....	12
3.4.2.	Předválečný bezhotovostní platební styk v ČSR do roku 1939	13
3.4.3.	Poválečný bezhotovostní platební styk do roku 1950.....	14
3.4.4.	Bezhotovostní platební styk od roku 1989.....	17
3.5.	Nástroje bezhotovostního platebního styku	20
3.5.1.	Nedokumentární nástroje bezhotovostního platebního styku	20
3.5.2.	Dokumentární nástroje bezhotovostního platebního styku	22
3.5.3.	Elektronické bankovníctví	23
3.5.4.	Platební karty	25
4.	VLASTNÍ PRÁCE	29
4.1.	Porovnání poplatků bezhotovostního placení u bank	29
4.2.	Výsledky dotazníkového šetření: Spokojenost s využitím bezhotovostního placení	33
4.3.	Porovnání množství hotovostních a bezhotovostních peněz v peněžním agregátu M1 ..	45
5.	VÝSLEDKY A DISKUZE	48
6.	ZÁVĚR.....	52
7.	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	53

1. ÚVOD

Masivní rozšíření bezhotovostního platebního styku odstartovalo především nainstalování prvního bankomatu, který tehdy sloužil pouze zaměstnancům České spořitelny. Běžným občanům byl dostupný až po sametové revoluci. Od té doby si bezhotovostní platební styk získal v České republice mnoho příznivců, kterým usnadnil manipulaci s penězi a zjednodušil finanční transakce, ale i odpůrců, jež mají výhrady k jeho bezpečnosti. Nepopíratelným faktem ale zůstává, že obliba využívání jeho prostředků neustále stoupá. Bezhotovostní platební styk je řazen k jedné z nejdůležitějších služeb bankovníctví, jelikož se takto realizuje nejvíce plateb.

Ty lze provádět mezi subjekty hospodářského života, tedy mezi právníky a fyzickými osobami, na vrub klienta, či ve prospěch bankovních účtů různých finančních institucí.

Jeho prostřednictvím můžou být placeny různé peněžní úhrady, například i pravidelné výdaje řešené inkasem. Bezhotovostní platby se tedy provádějí prostřednictvím zvolených instrumentů a mohou i nemusí být doprovázeny průvodními dokumenty.

V dnešní době, kdy jsou stále se zvyšující nároky veřejnosti hlavním důvodem pro modernizaci kulturní, společenské a výrobní sféry, byl i bezhotovostní platební styk podroben potřebným inovacím. Majoritnímu nárůstu bezhotovostních plateb dopomohl hlavně technologický pokrok a rozvoj elektronického bankovníctví.

Rozkvět tohoto typu placení v České republice má dvě příčiny. Jednou je otevření se světu po roce 1989, kdy se na území dostaly první bankomaty s platebními kartami, a druhou neméně důležitou byl rozvoj techniky a internetu, ač byl podstatně pozdější oproti vzoru ze západu. Nicméně přesně tato dvě hlediska způsobila boom ve společnosti, který byl doprovázen rozšířením počtu bank s nabízenými bankovními produkty, jež mají bezpečně a spolehlivě vést člověka bezhotovostním prostředím.

Lze tvrdit, že se v dnešní době téměř každý Čech setkal s pojmem bezhotovostní platební styk, a že použití těchto prostředků se stalo každodenní činností a slouží ke zpříjemnění, zjednodušení a zefektivnění manipulace s penězi. Bezprostřední modernizace platebního styku má své odpůrce, a to především v řadách vyšší věkové skupiny občanů, kteří jsou limitováni například svou technologickou znalostí. Především kvůli nutnosti

přizpůsobit se novým trendům a technologickým vymoženostem pak jejich zájem o tuto možnost placení klesá.

Sféra bezhotovostní platebního styku je v České republice bezpečně ošetřena legislativou. Tuto problematiku nyní upravuje několik právních norem, v čele se Zákonem 284/2009 Sb., o platebním styku, v pozdějším znění.

2. CÍL A METODIKA

Hlavní cílem této bakalářské práce je na základě literární rešerše přehledně zpracovat teoretická východiska bezhotovostního platebního styku a zhodnotit význam a proces bezhotovostního placení v České republice. Zpočátku budou definovány základní pojmy platebního styku a následně bude literární rešerší popsána historie bezhotovostních peněz na území ČR a budou identifikovány hlavní přednosti a negativa využití bezhotovostního platebního styku. Dílčím cílem je srovnání poplatků za příkaz k úhradě a inkasu třech bank. Jedná se o Československou obchodní banku, a.s., Českou spořitelnu, a.s. a Komerční banku.

Tyto bankovní domy byly vybrány z hlediska největšího počtu klientů. V rámci práce bude pomocí dotazníkového šetření zkoumána a vyhodnocena spokojenost klientů bank s možnostmi a využíváním bezhotovostního platebního styku. Dále bude prověřeno, zda-li je více bezhotovostních, či hotovostních peněz v peněžním agregátu M1.

Pro zpracování literární rešerše bude využita metoda studia odborné literatury. Informace budou získávány z českých i zahraničních materiálů. Aktuální informace budou čerpány z odborných časopisů a internetových zdrojů. Hlavním zdrojem dat bude především databáze České národní banky.

Praktická část bakalářské práce se zaměřuje na výhody a nedostatky bezhotovostních plateb. V prvním oddílu analytické části bakalářské práce budou srovnány platební podmínky využití Internetbankingu, sběrného boxu a osobní návštěvy na přepážce u bank Československá obchodní banka, a.s., Česká spořitelna, a.s. a Komerční banka.

K vyhodnocení poslouží aktuální souhrnné ceníky bank pro tuzemský bezhotovostní platební styk a telefonické ověřování u operátorů daných bankovních domů. Prostřednictvím dotazníkového šetření bude vyhodnocena spokojenost a vstřícnost respondentů k bezhotovostnímu platebnímu styku prostřednictvím kontingenční tabulky v nástroji MS Office - Excel. Využita bude metoda deskripce, komparace, analýzy a syntézy.

3. TEORETICKÁ VÝCHODISKA

3.1. Charakteristika hotovostního a bezhotovostního platebního styku

K popsání historie a vývoje bezhotovostních peněz a bezhotovostního platebního styku je nutné definovat nejprve pojem platební styk a peníze obecně. Pro tyto pojmy ale existuje řada definic.

Podle Schlossbergera bývá za platební styk označován vztah mezi plátcem a příjemcem.¹ Dále lze platební styk definovat jako „*system organizovaný bankami a finančními institucemi, který umožňuje hotovostní a bezhotovostní finanční přesuny mezi jednotlivými subjekty hospodářského života - fyzickými i právníckými osobami, a to jak v rámci jednoho státu, tak i ve vztahu k zahraničí.*“²

Z těchto definic vyplývá, že platební styk může být proveden buď přímo mezi plátcem a příjemcem, tedy hotově, nebo prostřednictvím peněžního ústavu, nejčastěji banky. Ve druhém případě se jedná o bezhotovostní převod.

Předcházející rozdělení definovalo dvě formy platebního styku i peněz.

„*Hotovostní platební styk je převod peněz od jednoho subjektu k druhému, provedený prostřednictvím hotovostních peněz, tj. Bankovek a mincí v jejich fyzické podobě.*“³

Hotovostní peníze jsou takzvané oběživo, čítá bankovky (papírové) i mince (kovové). Emituje je ústřední banka.⁴ V České republice se tedy jedná o Českou národní banku se sídlem v Praze.

Bezhotovostní peníze je takový druh peněz, který lze nalézt na účtu banky, a tvoří větší část trhu peněz, je jich tedy více než hotovostních. Peníze jsou nejdříve bezhotovostní, až posléze jsou přeměněny na oběživo. Vznik peněz je situován do obchodních bank (bez centrální banky) tak, že banka poskytne úvěr nebankovnímu subjektu. Tímto vzniknou peníze převodem částky na účet příjemce. Následně si může klient vyzvednout hotovostní peníze.⁵

---

¹ SCHLOSSBERGER, O.; SOLDÁNOVÁ, M. *Platební styk*, str. 24

² MARVANOVÁ, M. *Platební styk*. Praha: Bankovní institut a.s., 1996, str. 1. ISBN 8090162703

³ PALOUČEK, S. *Bankovníctví*. Praha: Nakladatelství C H Běc, 2006, str. 152. ISBN 8071794627

⁴ MÁČE, M. *Platební styk: klasický a elektronický*, str. 34

⁵ ČERNOHORSKÝ, J.; TEPLÝ P.: *Základy financí*, str. 63

3.2. Formy platebního styku

Hotovostní platební styk je druh platby, který se provádí oběživem, tím jsou bankovy a mince. Jsou to platby v hotových penězích, které jsou prováděné bankou, právnickou či fyzickou osobou. Hotovostní platební styk nemusí být zaštiťován žádným peněžním ústavem. Využitelnost je především při platbách v malých sumách. Oproti tomu se bezhotovostní platební styk uskutečňuje v bankovních institucích a zde se provádí pomocí bezhotovostních peněz. Jakýkoli vklad neboli depozitum, které banka obdrží, může poskytnout jako úvěr, jež se pak po transakci zpětně znovu objeví na účtu banky.⁶

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem tedy klient musí vlastnit účet u banky, aby mohl realizovat bezhotovostní platební styk.

Platební styk prováděný bez hotovosti má několik dalších členění. Jedním z nich je členění **dle území**, kde je platba prováděna.

Existují zde tři kategorie, do kterých může bezhotovostní platební styk spadat. První kategorie je **tuzemský platební styk**, což je platební styk uskutečňovaný na účtech klientů, které jsou pod záštitou bank v České republice, dále **zahraniční platební styk**, nebo také platební styk ujednávaný mezi státy, a konečně **přeshraniční platební styk**.⁷ Poslední z vyjmenovaných je realizován mezi tuzemskými a zahraničními subjekty, kteří jsou členy Evropského hospodářského prostoru.⁸

Další dělení záleží na tom, zda-li klient poskytl bance při platbě nějaké dokumenty, či byly rovnou použity platební instrumenty.

Pokud klient dával bance průkazné doklady, jedná se o **dokumentární platební styk**, pokud ne, jde o **nedokumentární**.⁹

Jelikož je pro bezhotovostní platební styk také velice důležité, zda-li probíhá uvnitř jedné banky, či mezi dvěma různými finančními instituty, rozeznávají se následující typy platebních systémů.

Jedná se o **vnitrobankovní platební styk** na úrovni plateb mezi účty, příjemci a plátcí v rámci jedné banky, a dále na **mezibankovní platební styk**, kdy se realizované platby odehrávají mezi dvěma bankovními domy a jejich klienty.¹⁰

---

⁶ HARTLOVÁ, V. *Bankovníctví pro střední školy a veřejnost*, str. 10

⁷ KALABIS, Z. *Základy bankovníctví*, str. 43

⁸ MÁČE, M. *Platební styk: klasický a elektronický*, str. 28

⁹ PALOUČEK, S. *Bankovníctví*, str. 142

¹⁰ MÁČE, M. *Platební styk: klasický a elektronický*, str. 30

3.3. Tuzemský a zahraniční platební styk

Platební styk se neprovádí pouze na území České republiky, proto mají banky na starosti i platby, které se odehrávají mezi plátcí a příjemci v zahraničí. Pro tyto dva platební styky se vyžily pojmy tuzemský a zahraniční.

Oba dva typy bezhotovostního platebního styku je nutné nějakým způsobem zúčtovat. Jestliže se jedná o tuzemský vnitrobankovní styk, tak mají plátce a příjemce účet vedený u stejné banky a zúčtování probíhá ve stejném okamžiku (současně) a velice jednoduše, respektive tak, že banka odepíše požadovanou částku, tzn. zatíží účet plátce, a přidělí částku na vrub účtu příjemce. Zúčtování položek v tomto případě může proběhnout i jinak, a to tzv. dávkovým způsobem, což znamená, že částky se budou odepisovat postupně. Pokud je plátce a příjemce klientem dvou rozdílných bank, jedná se o mezibankovní platební styk, kde se využívají dva způsoby pro zúčtování. Ty spočívají buď na přímém spojení bank přes společné korespondentské účty, kde se platby účtují, nebo lze využít princip clearingové banky. Clearingová banka je centrum, u kterého jsou vedeny účty bank klientů a pomocí nich se realizují tyto platby. Clearing je využíván u tuzemského platebního styku.¹¹

*„Pod pojmem **zahraniční platební styk** lze rozumět bezhotovostní pohyb peněžních prostředků z jednoho státu do druhého, obvykle ve měně jednoho z nich.“¹²*

*„Pod pojmem **zahraniční platební styk** však spadají i platby uskutečněné na území ČR, jde-li o platby v cizí měně.“¹³*

Z těchto definic vyplývá, že zahraniční platební styk zahrnuje jak platby mezi dvěma státy, tak i platby na našem území, ale v měně jiného státu.

Zahraničním platebním stykem jsou myšleny platby nad 50 000 EUR v libovolné měně na území EU, či jakékoliv platby mimo, nebo transakce prováděné na území ČR s použitím měny jiného státu. Pokud se jedná o platbu do 50 000 EUR a platby se odehrávají na území Evropské unie, pak se jedná o tzv. **přeshraniční platební styk**.¹⁴

¹¹ ŠENKÝŘOVÁ, B. *Bankovníctví I. 2. Aktualizované vydání*, str. 115

¹² KALABIS, Z. *Bankovní služby v praxi*, str. 50. ISBN 8025108821

¹³ HARTLOVÁ, V. *Bankovníctví pro střední školy a veřejnost*, str. 141. ISBN 8071689009

¹⁴ KALABIS, Z. *Bankovní služby v praxi*, str. 49

Základem zahraničního platebního styku jsou **korespondenční vztahy**, díky kterým mohou banky realizovat platby v zahraničí i tam, kde není jejich vlastní pobočka. Tím se vytváří tzv. korespondenční síť, na jejíž základě je možné realizovat platby do zahraničí a obchody, do kterých jsou zákazníci bank angažováni a nejsou na území dané země. V rámci korespondenčních sítí je až tisíce zainteresovaných bank, které navzájem spolupracují. Aby mohly banky vzájemně spolupracovat a provádět tak bezhotovostní platební styk, tak si korespondenční partneři mezi sebou utvořily účetní propojení. Jsou to **nostro a loro účty**.¹⁵

„Nostro účet je účet konkrétní obchodní banky (např. Komerční banky a. s., v zahraniční obchodní bance (např. v Royal Bank of Scotland), zatímco loro účet je účet této zahraniční banky (tedy Royal Bank of Scotland) v Komerční bance, a. s. Při označení účtu loro nebo nostro záleží také na úhlu pohledu: týž účet je pro jednu banku loro a současně pro druhou nostro.“¹⁶

V komerčním bankovníctví se klade největší důraz na rychlost v komunikaci mezi bankovními instituty. Tento požadavek byl vyřešen vytvořením rozsáhlé telekomunikační sítě **SWIFT**, která funguje jako prostředník mezi bankami a zprostředkovává tak informace a data. SWIFT umožnil rychlejší získávání mezinárodních dat o platbách a v posledních letech je upřednostňován před dálnopisy, či ostatními dorozumívacími prostředky, jež bankovníctví dříve využívalo. Dřívějšími běžnými komunikátory byly například pošta, fax, či telex.¹⁷

SWIFT nebo také **Společnost pro celosvětovou mezibankovní finanční telekomunikaci** (v anglickém znění známé jako **Society for Worldwide Financial Telecommunication**) byla ustavena v Bruselu roku 1973. Vykonává a inovuje komunikační síť v mezinárodním měřítku, která bankám poskytuje přesné obchodní informace, týkající se plateb, dokumentárních akreditivů, cenných papírů, deviz, či podkladů k vedení účtů. Členství ve SWIFTu nabízí nespočet výhod. Mezi ně patří minimalizace nákladů, jelikož se upustilo od použití jiných např. tištěných zpráv, bezpečnost při zpracování informací a elektronické vedení plateb, čímž je zajištěna

---

¹⁵ HARTLOVÁ, V. *Bankovníctví pro střední školy a veřejnost*, str. 144

¹⁶ KALABIS, Z. *Bankovní služby v praxi*, str. 50. ISBN 8025108821

¹⁷ MÁČE, M. *Platební styk: klasický a elektronický*, str. 155

rychlost komunikace. Majitelé společnosti jsou zároveň členy SWIFTu a podílí se na jejím financování. ČR se stala členem společnosti před 20 lety.¹⁸

Komunikace mezi bankami se provádí tzv. **swiftovou zprávou**, která zpracovává data a informace, a proti přečtení je chráněna zašifrováním. Pro **členění swiftových zpráv** slouží mezinárodně uznávaný standardizovaný systém, který zprávy rozlišuje písmeny MT a třemi číselnými znaky. MT xyz, kde x je kategorie zprávy, y znamená skupinu zprávy a z je typ zprávy. **Kategorie zprávy** označuje účel nebo předmět obchodu, kterého se týká:

Tabulka 1: Kategorie swiftové zprávy

0	systémové zprávy
1	úhrady klientů a úhrady šeků
2	mezibankovní převody
3	konverze a operace na devizových, peněžních a derivátových trzích
4	inkasa a cash letters
5	operace s cennými papíry
6	drahé kovy a komodity
7	dokumentární akreditivy a záruky
8	cestovní šeky
9	zprávy o zůstatcích, výpisy, avíza, žádosti
x	společné informace (služební, řídicí zprávy)

Zdroj: MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 155 s. ISBN 8024717255.

Skupina zprávy popisuje funkci zprávy uvnitř určité kategorie. **Swiftová adresa** (v angl. jazyce BIC – The Bank Identifier Code) rozlišuje odesílatele a příjemce a usnadňuje korespondenčním bankám komunikaci s partnerskými institucemi. Adresa je pro každou banku unikátní a čítá 8-11 míst, z čehož čtyři náleží **kódu banky**. Další čísla popisují **kód země**, určující umístění instituce, **kód místa**, značící region či město, a **kód pobočky**, jež je libovolnou částí adresy.¹⁹

Následující příklady BIC kódů náleží třem bankám, které byly v praktické části vybrány pro porovnání poplatků za jejich služby.

Pro Českou spořitelnu, a.s.: GIBACZPX Kód banky: 0800

Pro Československou obchodní banku, a.s.: CEKOCZPP Kód banky: 0300

Pro Komerční banku, a.s.: KOMBCZPP Kód banky: 0100²⁰

¹⁸ KALABIS, Z. *Bankovní služby v praxi*, str. 51

¹⁹ MÁČE, M. *Platební styk: klasický a elektronický*, str. 155

²⁰ KURZY.CZ: akcie, kurzy měn, komodity, zákony, zaměstnání. *SWIFT kódy bank - BIC kód Banky k IBAN číslu účtu* [online] [cit. 2015-03-01]

Swiftové adresy se obměňují čtyřikrát ročně a jsou zanášeny do swiftového adresáře. **Česká republika** se prostřednictvím Československé obchodní banky začala podílet na SWIFT komunikaci už v roce 1983, ačkoliv se k členům přiřadila již v únoru 1981. Posléze začaly napodobovat tuto banku i tehdejší bankovní instituce jako byla Živnostenská banka (rok 1989), dále ji následovaly v roce 1991 SBČS, Komerční banka, Investiční banka a na slovenském území pak Všeobecná úverová banka. V dalších letech se komunikační síť nadále rozšiřovala. Od roku 1992 pak společnost Eurotel převzala správu provozu od ČSOB, která už tehdy přijímala až 10 000 zpráv denně.²¹

3.4. Historie bezhotovostního platebního styku

3.4.1. Počátky bezhotovostního platebního styku

Pro platební styk byl velmi důležitý vznik a vývoj peněz jako hotovostního oběživa. S datací vzniku peněz se ale odborná literatura velice liší. Podle Šenkýřové byl důkazem existence překlad textu z Gízy ve starém Egyptě, jež pocházel z doby 3000 – 2400 let před Kristem, kde bylo možné za kovové slitky (tedy za tehdejší peníze) koupit dům.²²

S pojmem bezhotovostní platební styk úzce souvisí i slovní spojení směna peněz, což byla jedna z prvních bankovních služeb.

Za dob starého Egypta a Ptolemaiovců kolem roku 330 před n. l. sloužilo obilí jako tehdejší oběživo. Jelikož bylo skladováno ve chrámech a pro obchodníky nebylo možné jej fyzicky přenést. Jeho směna byla realizována prostřednictvím potvrzených dokladů o množství obilí, které vydávali mniši. Těmi se pak prokazovalo dané množství mezi plátcem a příjemcem zboží, které dělila velká vzdálenost.²³

Díky těmto směnám a stálému kartáginskému dálkovému obchodu, který zaručoval velké množství „objednávek“ obilí pro vzdálené armády a vojska, propukl rozkvět bezhotovostního platebního styku v 2. století našeho letopočtu naplno. Ten zastavil až rozpad Říše římské roku 476 našeho letopočtu. Následné peripetie se stabilizováním mocensko-politických poměrů v Evropě značně zpomalily dálkový obchod.²⁴

---

²¹ HARTLOVÁ, V. *Bankovníctví pro střední školy a veřejnost*, str. 141

²² ŠENKÝŘOVÁ, B. a kol. *Bankovníctví I: 2. Aktualizované vydání*, str. 12

²³ JURÍK, P. *Encyklopedie platebních karet*, str. 14

²⁴ ŠENKÝŘOVÁ, B. a kol. *Bankovníctví I: 2. Aktualizované vydání*, str. 15

První formy bezhotovostního platebního styku se na území České republiky objevily až díky vojenským cestám a křížovým výpravám, které napomohly rozvoji bankovníctví. V období válek bylo velmi nebezpečné převážet jakékoli množství peněz, a proto byla společnost donucena založit rozsáhlou bankovní síť. Mezi nejdůležitější centra směny s orientem patřily v 11. a 12. století přístavy Janov a Benátky, ve kterých se začaly utvářet první bankovní styky, což na tomto území dokládají nálezy šeků a směnek.²⁵

V této době bylo už běžné, aby si obchodníci zakládali úvěry, vkládali do hradních bank peníze nebo platili v zahraničí. Byly tedy položeny základy moderního bezhotovostního platebního styku, který se mohl bez problému šířit dál.

3.4.2. Předválečný bezhotovostní platební styk v ČSR do roku 1939

Bezhotovostní platební styk se začal dostávat do podvědomí lidí žijících na území České republiky ve větší míře již v 19. století, a to především díky neustálému vzrůstu směnových transakcí a množství nových institucí, které je prováděly. Rozvoj bezhotovostních plateb se uskutečňoval prostřednictvím takzvaných žirových účtů.²⁶

Žirový účet je běžný účet, na kterém probíhají platby. Využíval se především jako platidlo, než účet za účelem spoření. Vyznačoval se také nižším úrokem, než je běžné u termínovaných vkladů.²⁷

Rozmach bezhotovostního platebního styku je přisuzován Poštovnímu úřadu šekovému, který vznikl roku 1918, a převzal funkci po Vídeňské poštovní spořitelně. V té době organizoval především platby mezi hospodářskými subjekty bez hotových peněz. Posléze se v roce 1930 přejmenoval na Poštovní spořitelnu.²⁸

Po rozpadu Rakousko-Uherské monarchie a vzniku Československa bylo bankovníctví nejprve spravováno od listopadu 1918 Zemskou bankou, která však československé peníze neemitovala. Až v březnu 1919 vznikl nově Bankovní úřad ministerstva financí, který dále řídil platební styk na území Československa, emitoval peníze, poskytoval půjčky a zakládal a vedl žirové účty a pokladniční poukázky Rakousko-uherské banky.²⁹

---

²⁵ JUŘÍK, P. *Encyklopedie platebních karet*, str. 14

²⁶ ČNB. *Vývoj platebního styku do roku 1939* [online]

²⁷ Finanční vzdělávání. *Platební styk, platební účty – běžné účty* [online]

²⁸ ČNB, *Poštovní úřad šekový* [online]

²⁹ ŠENKÝŘOVÁ, B. *Bankovníctví I. – 2. Aktualizované vydání*, str. 46

Převod účtů z minulé do tehdejší banky probíhal následovně: Pokud se jednalo o situaci, že majitelé účtů, mezi kterými probíhaly peněžní závazky, byly vedeny u stejného finančního institutu, pak se závazky vyrovnávaly přímo. Problém ale nastal tehdy, když se účty subjektů nacházely u jiných finančních institucí. Klienti lidových peněžních ústavů převáděli své pohledávky u ústředí lidových peněžních ústavů. Pokud se měly převádět peníze z jedné banky do druhé, tedy jiného bankovního domu, vytvořily se složité kontokorentní účty, které si žádaly menší množství plateb, nebo se vyrovnal zbývající rozdíl centrální bance. V té době Bankovnímu úřadu ministerstva financí, který ukončil svou činnost roku 1926.³⁰ Jeho pravomoci a povinnosti převzala dne 1. 4. 1926 Národní banka československá, která se stala první centrální bankou na území Československa. Vlastnila sídlo v Praze a Bratislavě společně se 177 pobočkami. V počátcích německé okupace a protektorátu byla diktaturou podrobena i Národní banka československá, která byla nucena k transformaci na Národní banku pro Čechy a Moravu.³¹ Tato transformace vznikla na popud německého diktátora Adolfa Hitlera a způsobila, že se zcela odtrhl slovenský platební styk.³²

3.4.3. Poválečný bezhotovostní platební styk do roku 1950

Po obsazení Československa německou armádou se okupační bankovní instituce pokoušely o shromáždění finančních částek na účet Říše, z toho důvodu docházelo k nucené spolupráci mezi československými a německými bankami. Pokud Českoslovenští občané kladly odpor, byly jim peněžní prostředky odebrány a instituce zcela zlikvidovány. Jak Národní banka pro Čechy a Moravu, tak Poštovní spořitelna (Poštovní úřad šekový) byly ovládnuty německými okupanty, kteří přiměli všechny majitele účtu k převedení jejich prostředků a zároveň donutili občany bez účtu pro jeho zřízení a následné nahromadění veškerých československých peněz. V rámci bezhotovostního platebního styku došlo k velké změně také ve vedení obchodu s cennými papíry a na místo Pražské burzy pro zboží s cennými papíry se zavedla Sběrná banka cenných papírů, která byla vedena pod Národní bankou pro Čechy a Moravu. Jejím úkolem bylo vedení záznamů o cenných papírech, ale i starost o bezhotovostní vyrovnání pohledávek a závazků.³³

---

³⁰ ČNB. *Vývoj platebního styku do roku 1939* [online]

³¹ ŠENKÝŘOVÁ, B. *Bankovníctví I. – 2. Aktualizované vydání*, str. 47

³² ČNB. *Národní banka pro Čechy a Moravu* [online]

³³ ŠENKÝŘOVÁ, B. a kol. *Bankovníctví I. – 2. Aktualizované vydání*, str. 49

I přes skutečnost, že české bankovníctví podleho německému nátlaku, lze říci, že roky 1942 – 1945 významně napomohly k rozmachu bezhotovostního platebního styku v českých zemích.

Těsně po válce se veškerý bankovní platební styk omezil pouze na československý bez říšskoněmeckého dohledu. Bankovníctví se soustředilo na sloučení platebního styku se Slovenskem, protože zde emitovaly peníze dvě instituce, a to pražská Národní banka československá a bratislavská Slovenská banka, které vznikly z Národní banky pro Čechy a Moravu a Slovenské státní banky. Problémy s emitenty měny vyřešil až dekret prezidenta Edvarda Beneše, který stanovil dne 19. října 1945 jediným emitentem peněz Národní banku československou.³⁴

Od přijetí Benešových dekretů roku 1945 bylo v Československu vše řízeno státem a firmy byly v kolektivním vlastnictví. Pro bankovníctví se díky těmto opatřením hledalo využití jen velmi obtížně.

Díky rozsáhlosti tehdejší sítě centrální banky jí bylo umožněn rychlý rozvoj nejen v technické a komunikační oblasti. Vlivem tohoto pokroku pak bylo možné zcela centralizovat bankovní sektor a umožnit bezhotovostnímu platebnímu styku, aby ovládl větší část trhu peněz, než tomu bylo doposud.³⁵ Mezi lety 1939 až 1945 bylo Československo pod nadvládou Němců a území sužovala válka.

Německá okupace ovšem zapříčinila, že se peněžní prostředky nacházely u různých bankovních institucí a jejich evidence neexistovala, taktéž bylo potřeba dát ke vzniku základním pravidlům a zákonům o regulaci a organizování finančních prostředků, jakožto lhůty a formy platebního styku. O nápravu se měla postarat v roce 1948 Poštovní spořitelna po dobu dvou let, která dala za vznik novým platebním instrumentům např. výplatní pásce.³⁶

V roce 1950 přestala Poštovní spořitelna vykonávat funkce vztahující se k bezhotovostnímu platebnímu styku a celou organizaci této sféry převzala nově vzniklá Státní banka československá.³⁷ Tímto se vyřešil problém dvou odlišných soustav platebního styku, jež byly provozovány obchodními bankami, Národní bankou a Poštovní spořitelnou. Toto sloučení systémů dalo za vznik novému platebnímu nástroji, tj.

---

³⁴ ŠENKÝŘOVÁ, B. a kol. *Bankovníctví I.- 2. Aktualizované vydání*, str. 49

³⁵ KNAPÍK, J. *Peněžní reformy a zvraty na území České republiky (po r. 1918)*, str. 114

³⁶ ČNB. *Bezhotovostní platební styk během 2. světové války a těsně po ní* [online]

³⁷ JINDRA, V.: *Bezhotovostní platební styk*, str. 153

inkasnímu příkazu V této době byla největší překážka v mezipobočkovém platebním styku, který se prováděl tzv. okruhovým platebním stykem, který vznikl při decentralizaci Státní banky československé a jeho prostřednictvím se rozprostřelo vedení účtů veřejné správy a pojišťovnictví na okresní pobočky SBČS, při absenci těchto poboček v městech pak byly převedeny na Okresní spořitelny a záložny. Krajské pobočky se pak staraly o účty lidového peněžnictví. Roku 1951 převzaly pobočky Státní banky československé také systém šekové služby, která se doposud vedla centrálně. Principem tohoto systému byly spojovací účty, které měly za úkol spravovat veškeré platební transakce na úrovni okresních poboček SBČS. Takové transakce, které byly mimo pobočky, se soustředily na krajské sféře. O zúčtování těchto transakcí se pak postarala celorepubliková zúčtárna v Praze, jednalo-li se o slovenské krajské účtování, pak byla zúčtována v Bratislavě.³⁸

Okruhový platební systém trpěl řadou problémů. Nejzásadnější byly pomalu probíhající platby, či pochybnosti v zúčtování. Tyto problémy se snažila odhalit Komise pro odstranění nedostatků platebního a zúčtovacího styku, která byla založena 6. února 1952. Ta dala za vznik novému systému tzv. mezipobočkového styku., který spočíval v centralizování platebního styku do Státní banky československé a Investiční banky. Zrušily se tak zúčtovací okruhy s centrálními účtovnami a do roku 1958 se provedla úplná centralizace platebního styku do SBČS. Roku 1959 bylo ve vyhlášce o platebním styku uvedeno, že platby by měly být vedeny převážně přes bankovní bezhotovostní platební styk.³⁹

V 60.-70. letech probíhaly velké úpravy platebního styku a to především díky zlepšení technické úrovně na pobočkách v Praze a Bratislavě, kde se zpracovávala výpočetní data. Od roku 1975 pak mohly díky inovacím technického směru spolupracovat pobočky banky i s dalšími československými bankovními ústavami, čímž vytvořily propojenou síť bank a jednotný platební okruh. Roku 1980 začal fungovat tzv. systém ABO – Automatizace bankovních operací, který byl prováděn ve výpočetních střediscích v Praze a Bratislavě, jež spolupracovaly s krajskými Středisky přenosu dat i pobočkami SBČS. Státní banka československá se proto mohla pyšnit největší bankovní sítí v Československu. Tento systém měl denně ke správě téměř statisíce dat, které dokázal odesílat a přijímat i do jiných finančních institucí, v té době například Česká státní spořitelna, Slovenská štátná sporiteľňa, Československá obchodní banka, Živnostenská

---

³⁸ ČNB. *Okruhový platební styk v SBČS* [online]

³⁹ ČNB. *Mezipobočkový platební styk* [online]

banka a Investiční banka.⁴⁰ Systém ABO byl základním pilířem pro mezibankovní platební styk.

3.4.4. Bezhotovostní platební styk od roku 1989

Roku 1989 došlo v Československu nejen k politickému, ale i bankovnímu převratu. V 90. letech vznikalo velké množství nových bank, které vysílaly více dat, než mohl systém ABO pojmout.⁴¹

Bylo tedy rozhodnuto, že centrální banka zamění systém ABO za jiný. Za dobu jednoho roku bylo potřeba vytvořit systém, který by byl schopen zabezpečovat všechny transakce jakékoliv výše mezi bankami, a to tzv. online. Z tohoto důvodu bylo potřeba opět inovovat komunikační prostředky mezi bankami. Následná instalace nových počítačů umožnila zavedení nového systému, který centrální banka zcela financovala pod podmínkou, že jeho používání ostatními bankami bude zpoplatněno. Z počátku se pro zaznamenávání dat používaly magnetické pásky a diskety, až po úplném pokrytí dostatečně moderní výpočetní technikou se data začala přesouvat elektronickou cestou. Dne 8. 3. 1992 byl spuštěn systém, který byl vytvořen podle přesných požadavků pracovníků SBČS. V tomto roce byl také mezibankovní bezhotovostní platební styk upraven ve vyhlášce č. 51/1992 Sb. Všechny bankovní instituty musely mít podle zákona u centrální banky povinné minimální rezervy, které v prvopočátku 90. let činily zhruba 13% prvotních vkladů, což odpovídalo převodům 150 mld. Kčs denně, takže likvidita byla díky PMR zaručena. Pokud chtěla banka převést peníze, systém kontroloval, zda-li je tato transakce uskutečnitelná vzhledem k množství peněz na účtu u centrální banky. V těchto kontrolách spočíval hlavní princip systému. Systém měl tři sídla. V Praze probíhaly hlavní výpočetní operace. Brno a Bratislava pak sloužily pro shromažďování a odesílání dat, nebo jako záložna.⁴²

V roce 1993 došlo k rozpadu Československa, což ovšem znamenalo, že se musel rozdělit i československý bezhotovostní platební styk. Pro banky to znamenalo radikální rozhodnutí. Jejich klienti totiž žili v obou státech a platby bez hotovosti byly mezi nimi běžné.⁴³

---

⁴⁰ ČNB. *Automatizace platebního styku* [online]

⁴¹ ČNB. *Vznik systému mezibankovního platebního styku* [online]

⁴² KNAPÍK, J.: *Peněžní reformy a zvraty na území České republiky (po r. 1918)*, str. 116

⁴³ ČNB. *Rozdělení Československa, měnová odluha v platebním styku* [online]

Tento problém musel být rychle vyřešen, proto se roku 1993 tato bývala federace domluvila na měnové unii a před skončením měnové odluky se oba dva státy dohodly na mezinárodní smlouvě, která upravovala bankovní styk mezi klienty bank z obou republik. Ještě před rozpadem ČSR bylo na území Slovenska vybudováno Bankovné zúčtovacie centrum Slovenska, které se mělo postarat o slovenský mezibankovní styk. Na podkladech Platební smlouvy pak bylo možné stavět základy samostatného českého bezhotovostního platebního styku.⁴⁴

Platební smlouva spočívala v rozdělení mezistátního zúčtování na část před a po rozpadu federace, a protože obě země měly téměř shodný mezibankovní systém, byl tento přerod ve dvě odlišné měny velice jednoduchý. K mezistátnímu zúčtování došlo tak, že při převodu z jednoho státu do druhého se využilo tzv. ECU (European Currency Unit, jednalo se o virtuální měnu používanou v Evropě, jelikož ještě nebylo euro).⁴⁵

Díky novému systému spolupráce bank byly transakce z účtů v českých korunách shromažďovány v denominované měně – Kč v ČNB a posléze jednou denně přepočteny pomocí ECU a převedeny na Slovensko, kde byly připsány na účet příjemce ve slovenské měně. Při převodech se pracovalo s dvěma systémy, které evidovaly platby. První systém spočíval v transakcích, uskutečněných v období před měnovou odlukou, pro ty platil kurz české koruny vs. slovenské koruny 1:1 s určeným kurzem pro ECU. Druhý systém evidoval transakce prováděné po měnové odluce, ten už pracoval s převodem měny podle současného kurzu k ECU. Jednou měsíčně bylo uskutečňováno vypořádání celkových sald. Pro tento účel byla vytvořena úvěrová linka o celkové výši 130 mil ECU. Vždy na konci měsíce uhradil stát, který byl v záporu, rozdíl v konvertibilních měnách.⁴⁶

Tyto převody byly v souladu s podmínkami Ministerstva financí obou zemí a úspěšně fungovaly ještě dva a půl let, protože korespondovaly s vydanou Platební smlouvou.

Zprvu bylo vytížení tohoto systému až 15000 položek denně, ale postupem času se množství dat snižovalo. V roce 1995 vypršela platnost Platební smlouvy a dnes už probíhá mezi bývalým Československem klasický platební styk.⁴⁷

---

⁴⁴ KNAPÍK, J. *Peněžní reformy a zvraty na území České republiky (po r. 1918)*, str. 116

⁴⁵ JÍLEK, J. *Finance v globální ekonomice I: Peníze a platební styk*, str. 587

⁴⁶ KNAPÍK, J. *Peněžní reformy a zvraty na území České republiky (po r. 1918)*, str. 116

⁴⁷ ČNB. *Rozdělení Československa, měnová odluka v platebním styku* [online]

Již v Československu fungoval platební systém (vznik 8. března 1992), který obstarával mezibankovní zúčtování. Po několika letech byl pojmenován jako CERTIS, Czech Real-Time Interbank System. Vykonávání jeho funkce je zaznamenáno v Pravidlech systému CERTIS od České národní banky. Veškeré platební úkony jsou upraveny v legislativě České republiky (Zákon o platebním styku). Mezibankovní platební styk zajišťuje ČNB, která na základě smlouvy spravuje subjektům účty. Subjektům je přidělen identifikační kód banky, kterým ho lze rozeznat, a musí se s ním prokazovat u každé platby. I Česká národní banka se podílí na inovaci moderních bezhotovostních platebních prostředků, kde si dává záležet především na bezpečnosti prováděných plateb.⁴⁸

Po vzniku samostatné České republiky čítala bankovní soustava neuvěřitelných 53 bank, došlo tedy k poměrně radikálnímu rozvoji bankovníctví, který s sebou bohužel nesl i potíže, jako třeba bankroty a nucenou správu bank. Kvůli tomuto vysokému počtu musel být celý bankovní systém stabilizován Českou národní bankou. Do roku 2004 se správa bankovníctví i úpravy platebního styku přizpůsobovaly vstupu do EU, který byl velice složitý vzhledem k velmi nízké bankovní kultuře v Česku.⁴⁹

---

⁴⁸ ČNB. *Vývoj platebního styku v samostatné České republice* [online]

⁴⁹ ŠENKÝŘOVÁ, B. a kol. *Bankovníctví I- 2. Aktualizované vydání*, str. 50-51

3.5. Nástroje bezhotovostního platebního styku

Díky nástrojům platebního styku je možné v bance provádět transakce bez hotovosti. Mohou se dělit na dvě skupiny dle použití, či nepoužití doprovodných dokumentů.⁵⁰

3.5.1. Nedokumentární nástroje bezhotovostního platebního styku

Základním platebním nástrojem v oboru bankovníctví je **Příkaz k úhradě**. Jedná se o standardizovaný proces, kdy je z iniciativy klienta banky na vrub jeho účtu provedena platba ve prospěch bankovního účtu třetí osoby, tzv. **Příjemce platby**. Uvedená definice vyplývá z ustanovení zák. č. 284/2009 Sb., o platebním styku, a zároveň platí, že osobou plátce i příjemce může být jedna osoba. Převod peněžních prostředků z platebního účtu na jiný, k němuž na základě platebního příkazu dal plátce souhlas, představuje způsob jak zaplatit za služby či zboží, případně veškeré finanční transakce související s daňovou či celní správou apod. Formulář platebního příkazu, sloužící jako příkaz k úhradě, musí splňovat náležitosti stanovené Českou národní bankou a jeho konkrétní podobu, kterou dále předkládá plátcí, si určuje banka sama. Platba prováděná z podnětu plátce má výhodu v možnosti určení přesného data splatnosti. Na základě dohody termínu s příjemcem platby. V obchodním styku je plátcí na základě použití příkazu k úhradě přisuzováno silnější postavení.⁵¹

Příkaz k inkasu je dalším základním platebním nástrojem platebního systému. Jeho prostřednictvím dochází k převodu finančních prostředků z platebního účtu plátce poskytovateli příjemce, s tím rozdílem, že platební příkaz vychází z iniciativy příjemce na základě souhlasu plátce. Proces zprostředkování převodu finančních prostředků spočívá v převodu částky na vrub účtu plátce ve prospěch účtu příjemce platby, který uděluje příkazem příjemce jakožto výstavce inkasního příkazu své bance. Stejně jako v předchozím případě, i zde může příjemce i plátce jedna a táž osoba. Formulář příkazu k inkasu musí však splňovat požadavky a náležitosti stanovené ve Všeobecných obchodních podmínkách České národní banky, která zároveň poskytuje univerzální vzory příkazů k zúčtování (liší se barvou). Stejně jako u příkazu k úhradě, tak i u příkazu k inkasu provádí kontrolu věcné a obsahové stránky a všech souvisejících náležitostí oprávněná bankovní instituce. Banka je povinna chránit finanční prostředky, tudíž nesmí

⁵⁰ MÁČE, M. *Platební styk: klasický a elektronický*, str. 34

⁵¹ SCHLOSSBERGER, O; PETRUŽELOVÁ, V. *Platební styk II.*, str. 41

připustit převod finančních prostředků na jiný než sjednaný vrub účtu mezi plátcem a jeho bankou. Nejčastější inkasní formou placení je dnes tzv. „SIPO“, soustředěné inkaso plateb obyvatelstva, které mezi plátcem a příjemci pomocí dohody zajišťuje pravidelnou úhradu platby ve formě poplatků, splátek, nájmu atd. Tento proces se provádí formulářem, kde je klientem banky, plátcem, určeno ve prospěch jakého účtu bude platba pravidelně prováděna.⁵²

Mezi efektivnější způsoby platebního styku patří **hromadný příkaz k úhradě** nebo **hromadný příkaz k inkasu**, jehož výhodou je, že na vrub jednoho účtu se může vykonat více operací různého typu ve prospěch různých účtů příjemců, jedná-li se o příkaz k úhradě a také to, že se může provést zúčtování plateb na vrub několika účtů plátců ve prospěch jediného konta příjemce, což je typické u příkazu k inkasu.⁵³

Další formou platebního příkazu je bankovní **šek**, který banka obdrží od svého klienta, aby na vrub jeho účtu byla odečtena částka ve prospěch subjektu uvedeného na šeku. Šeky jsou buď soukromé, nebo bankovní. **Soukromý šek** vystavuje nebankovní právnická nebo fyzická osoba a podle jejich bonity se odvíjí také kvalita šeku. Majitelé účtu obdrží šekovou knížku při založení účtu u peněžního ústavu, tzv. šekovníka, u kterého se soukromý šek ověří a následně promptně honoruje. Výhodami použití soukromého šeku jsou neomezená doba platnosti, v případě zaslání hotovosti v cizí měně se snižuje riziko ztráty, zneužití či odcizení – v opačném případě lze při splnění daných podmínek provést náhradu, je vhodným řešením situací, kdy klient banky nezná bankovní spojení příjemce nebo příjemce žádá o úhradu šekem. **Bankovní šek** představuje vysoce kvalitní druh šeku zejména proto, že majitelem šeku je banka nebo jiný peněžní ústav, tudíž je zajištěna jistota jeho honorování. Příkladem je Global Money Order, International Money Order či World Money Order ad.⁵⁴

---

⁵² KALABIS, Z. *Základy bankovníctví*, str. 56

⁵³ SCHLOSSBERGER, O; PETRUŽELOVÁ, V. *Platební styk II.*, str. 46.

⁵⁴ ŠENKÝŘOVÁ, B. a kol. *Bankovníctví I. - 2. Aktualizované vydání*, str. 124

3.5.2. Dokumentární nástroje bezhotovostního platebního styku

Mezi tradiční a klasické platební nástroje s dlouhou historií používané v zemích rozvinuté tržní ekonomiky patří **dokumentární inkaso**, v rámci kterého je vydání dokumentů závislé na akceptaci směnky, zaplacení inkasní částky nebo splnění jiných podmínek. Dokumentární inkaso představuje bezzávazkový platební nástroj, kterým banka zprostředkovává úkony vzešlé z podnětu klienta, na základě jeho žádosti. Je to inkaso obchodních dokumentů nedoprovázených finančními dokumenty a inkaso finančních dokumentů doprovázených obchodními dokumenty, a které zajišťují dodavateli, že jím předložené dokumenty, bez splnění podmínek, nebudou odběrateli vydány. Pod obchodními dokumenty se skrývají dopravní či dispoziční dokumenty, faktury a jiné dokumenty nezařazené pod finanční. Finančními dokumenty jsou šeky, směnky nebo jiné nástroje sloužící jako podnět k zajištění platební transakce.⁵⁵

Platí tedy definice, že: „*Při dokumentárním inkasu se obstaravatel inkasa vůči příkazci zavazuje vydat třetí osobě dokumenty, zaplatí-li tato osoba proti vydání dokumentů určitou peněžní částku, nebo provést před vydáním dokumentů jiný inkasní úkon, a příkazce se zavazuje zaplatit obstaravateli inkasa odměnu.*”⁵⁶

Dokumentární akreditiv je nástroj hojně využívaný při koupi nebo prodeji zboží a služeb, neboť dodavateli zajišťuje, při splnění všech akreditivních podmínek, obdržení smlouvené částky. Banka se příkazci na základě smlouvy o otevření akreditivu, zavazuje, že na příkazcovu žádost a k tíži jeho účtu poskytne oprávněnému subjektu při splnění akreditivních podmínek, určité plnění. V souvislosti s realizací dokumentárního akreditivu se příkazce zavazuje zaplatit bance poplatky. Někdy bývá nesprávně interpretováno, že akreditivní listina je cenným papírem, není tomu tak.⁵⁷

Dokonalý cenný papír představuje směnka, která je vždy v listinné podobě a podléhá legislativní úpravě, která stanovuje podstatné náležitosti směnky, nikoliv její přesnou definici.

Směnka představuje abstraktní cenný papír a je založena na principu peněžní poukázky. Z ustanovení zákona směnečného a šekového č. 191/1950 Sb. vyplývá, že směnečné právo není závislé na jiném právním poměru, z čehož vyplývá, že směnka je

---

⁵⁵ MÁČE, M. *Platební styk: klasický a elektronický*, str. 66

⁵⁶ Bussines.center.cz, *Dokumentární inkaso* [online] [cit. 2015-03-01]

⁵⁷ MÁČE, M. *Platební styk: klasický a elektronický*, str. 72

platná bez ohledu na důvod jejího vystavení. Z uvedeného zákona dále vyplývá, že směnka je dvojího druhu: vlastní nebo cizí, přičemž díky náležitostem, které obsahují je lze definovat. Směnka vlastní představuje cenný papír vyjadřující bezpodmínečný **slib** dlužníka v určitý den a na sjednaném místě splatit majiteli peněžní částku. Směnka cizí se liší v tom, že vyjadřuje bezpodmínečný **příkaz** směnečnému dlužníkovi zaplatit v určitý den a na sjednaném místě peněžní částku.⁵⁸

3.5.3. Elektronické bankovníctví

S následným modernizováním technologií začal být kladen důraz na rychlost předávání dat. Jedním z nejdůležitějších vynálezů pro komunikaci na dálku a k přenosu informací byl telefon a posléze fax, ani jeden z těchto nástrojů však pro bankovní potřeby nebyl příliš spolehlivý. Teprve až rozšířené používání počítačů usnadnilo bankovníctví na dálku. Zprvu se digitalizace prováděla pomocí disket a později pomocí BBS stanice, na jejímž základě spočívalo bezpečné převádění platebních příkazů. Až elektronický podpis a následné inovace v programech dokázaly umožnit bankovníctví nepřetržitě funkční. Pomocí komunikačních serverů tak byly banky schopny přijímat příkazy od klientů a následně je zpracovat. To vše mohli klienti vykonat z pohodlí domova a bezpečně, což softwary pro elektronické bankovníctví splňují.⁵⁹

Elektronické bankovníctví se dostalo do popředí v posledních letech hlavně kvůli zvýšení počtu uživatelů Internetu a velké oblibě mobilních telefonů u firem a mladších lidí. V tomto typu bankovníctví je nejvíce využíváno internetové bankovníctví, homebanking, telefonní bankovníctví a elektronické peníze.⁶⁰

První z nástrojů elektronického bankovníctví je **telefonní bankovníctví (nebo také phone-banking)**. Banky se v poskytovaných službách podstatně liší, některé zajišťují funkčnost phone-bankingu 24 hodin a 7 dní v týdnu jiné mají dostupnost služeb omezenou. Touto formou je možné provádět většinu platebních operací, příkazů a jinak obstarávat své účty a platby, které mohou i nemusí být omezené limitem. Tyto možnosti si banka volí libovolně a jsou proto u všech různé. Telefonní bankovníctví si zakládá na ochraně dat, to zajišťuje identifikačními čísly, které jsou každému klientovy poskytována při zřizování

---

⁵⁸ ŠENKÝŘOVÁ, B. a kol. *Bankovníctví I. - 2. Aktualizované vydání*, str. 132

⁵⁹ MÁČE, M. *Platební styk: klasický a elektronický*, str. 158

⁶⁰ KALABIS, Z. *Bankovní služby v praxi: jak se orientovat v nabídce bankovních produktů*, str. 44

této formy bankovníctví. Dle čísla se identifikuje a následné finanční operace jsou monitorovány a uloženy. Bankovníctví přes telefon je levnější a rychlejší verzí bankovníctví bez velkých nároků na klientovu výbavu. Úpadek této formy komunikace s bankou způsobuje především rušení pevných linek, které nahrazují mobilní telefony. I ty mají své dva typy bankovníctví, a to GSM banking (banky spolupracují s mobilními operátory, jejichž klienti používají kartu technologie SIM Toolkit a prostřednictvím aplikace na kartě komunikují s bankou- vše chráněno SMS Bankingem a šifrovanými sms) a WAP banking (jak mobilní telefon tak i další bezdrátová zařízení se pomocí WAP služby připojí k internetu.)⁶¹

Dřívější hojně využívaná a oblíbená forma elektronické bankovníctví, které se ovšem dnes jeví jako přežitek. Dle posledních údajů uživatelé telefonního bankovníctví, které funguje na principu kontaktování pracovníka banky nebo automatického operátora, postupně klesá na úkor internetového bankovníctví. Jediný nárůst zájmu u telefonního bankovníctví je u Poštovní spořitelny.⁶²

Další rychle se vyvíjející formou bankovníctví spočívající v komunikaci klienta s bankou prostřednictvím počítače připojeného na internet, jedná se o Internetové bankovníctví. Pomocí internetového prohlížeče se připojí do webové aplikace dané banky a s použitím ochranných hesel se přihlásí do internetového bankovníctví, které pak dále obsluhuje sám, a proto může nepřetržitě využívat běžné bankovní operace jako je zadávání příkazů, informace o stavu účtu, založení termínovaného vkladu atd. Bezpečnost bankovníctví spočívá v zadání uživatelského čísla a hesla a následné kontroly pomocí SMS kódů při používání internetového bankovníctví a limitů, které jsou automaticky zadané, pokud si je nechce uživatel sám změnit.⁶³

Homebanking je forma bankovníctví, která má velmi dlouhou tradici, a její klienti jsou především velké firmy. Pomocí unikátního softwaru a modemu klient komunikuje s bankou prostřednictvím počítače online. Homebanking patří k jednoduchým a rychlým formám bankovníctví, obstarávající tisíce jak zahraničních tak tuzemských příkazů s návazností na účetnictví klienta. Ochrana v šifrování pak řadí tuto formu mezi velmi bezpečné. Náročnost tohoto bankovníctví je ale značná a to především v nákladech a

---

⁶¹ ŠENKÝŘOVÁ, B. a kol. *Bankovníctví I.- 2. Aktualizované vydání*, str. 106

⁶² KLIMÁNKOVÁ, G. *Telebanking: pro některé věrný sluha, pro jiné přežitek* [online]

⁶³ ŠENKÝŘOVÁ, B. a kol. *Bankovníctví I.- 2. Aktualizované vydání*, str. 107

v daném počítači, kde je aplikace nainstalována. Systém typu klient-server MultiCash je v České republice hojně zastoupen v několika bankách a patří k velmi bezpečným.⁶⁴

Tabulka 2: Výhody a nevýhody elektronického bankovníctví

Výhody	- Jednoduchost, - bezpečnost ovládání účtu, - dostupnost z domova prostřednictvím Internetu, či telefonu, - přístup ke svým penězům bez nutnosti docházet na pobočku a být limitován otevírací dobou pobočky, - přístup 24 hodin, 7 dní v týdnu, - cenová přijatelnost.
Nevýhody	- Nutnost vlastnit, či mít přístup k technickému vybavení, - ovládat technické vybavení, - zdlohavější identifikování klienta (prostřednictvím vstupních hesel, autorizačních SMS).

Zdroj: Vlastní zpracování, informace z Raiffeisen stavební spořitelna a.s.

3.5.4. Platební karty

První platební karty u nás rozšířila firma ČEDOK už v roce 1968. Jednalo se o karty od americké firmy Diners Club Int., které se v Americe staly velice populární už v roce 1950. Po roce 1989 pak akceptovaly první bankomatové karty ke sporožirovým účtům i další z bank, jakožto Česká a Slovenská státní spořitelna, a posléze pak i platební karty. Následující rok se k bankám vydávající karty přidala i Živnostenská banka s platební kartou VISA a potvrdila tak členství v systému, EuroCard/Master Card a VISA.⁶⁵

Velkým krokem bylo pak založení systému, který spolupracoval na vývoji platebních karet v ČR a koordinoval práci se systémem EuroCard/MasterCard. Vzniklo tedy Mezibankovního sdružení pro platební karty (r. 1991), do něhož patřily Agrobanka, Investiční banka, ISC MÚZO, Komerční banka, Poštovní banka, Tatrabanka a Všeobecná úverová banka. Do provozu přišel roku 1992, jakožto Sdružení pro bankovní karty a po roce 1993 vznikla pro obě dvě nové země i jejich vlastní sdružení a jejím členem se stala i Česká spořitelna. Obliba platebních karet postupně vzrůstá.⁶⁶

Platební karty umožňují rychlejší a snadnější transakce. Umožňují například výběr z bankomatu, na přepážce či v obchodě a realizují bezhotovostní placení.⁶⁷

⁶⁴ PŘÁDKA, M; KALA, J. *Elektronické bankovníctví*, str. 61

⁶⁵ JURÍK, J. *Encyklopedie platebních karet*, str. 37

⁶⁶ ŠENKÝŘOVÁ, B. a kol. *Bankovníctví I - 2. Aktualizované vydání*, str. 140

⁶⁷ MÁČE, M. *Platební styk: klasický a elektronický*, str. 55

Velkou novinkou posledních dvou let je výměna karet z čipových na bezkontaktní. Spočívá v tom, že platby pod 500 Kč jsou realizované bez zadání PIN kódu. Tento počin zvýšil počet plateb a snížil částku, kterou lidé kartou platili.⁶⁸

Následující Tabulka č. 2 upřesňuje, jaké náležitosti a požadavky musí platební karta nést.

Tabulka 3: Náležitosti platebních karet

Označení vydavatele	Název a logo příslušné banky, za vydavatele považujeme vždy banku, i když se jedná o kartu mezinárodní karetní asociace, protože banka má smluvní vztah s klientem.
Číslo platební karty	Délka je maximálně 16 až 19 numerických znaků, první dva označují druh platební karty, dalších pět znaků je identifikací vydávající banky, zbývající čísla identifikují držitele.
Část čísla BIN	První 4 znaky čísla BIN (Bank Identification Number), což je jedinečné číslo přidělené karetní asociací dané bance. Z čísla BIN a dvou prvních znaků čísla platební karty lze jednoznačně určit vydávající banku.
Platnost platební karty	Uvádí se na témž řádku jako BIN, ve tvaru začátku a konce platnosti nebo jen konce platnosti (MM/RR).
Jméno držitele	Maximální počet znaků je 27 u služební karty, bývá zpravidla umístěn na zadní (rubové) straně karty.
Podpisový proužek	(Signature panel) je určen pro vzor podpisu držitele karty, bývá zpravidla umístěn na zadní (rubové) straně karty.
Záznam dat	Jednotlivé druhy záznamů dat jsou blíže popsány v další části.

Zdroj: HARTLOVÁ, V. *Bankovnictví: pro střední školy a veřejnost*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2004, str. 70. ISBN 8071689009.

Platební karty lze dělit několika způsoby. Nejjednodušším a nejzákladnějším způsobem je podle zúčtování transakcí a to na kreditní kartu a debetní kartu. Kreditní (úvěrová) karta dává klientovi možnost využívat peníze ze spotřebitelského úvěru. Využití je obdobné jako u debetní karty. Můžeme jí platit u obchodníků i si obstarávat hotovost z bankomatů. Liší se ale množstvím peněz, se kterým můžeme disponovat. V praktickém životě to pak znamená, že pokud klient nemá dostatek vlastních peněz na účtě, může si od banky půjčit (jít tzv. do mínusu) až do úvěrového limitu, a peníze instituci následně vrátet. Debetní karta je většinou mylně označována za „kreditku“, rozdíl spočívá pouze v tom, že banka neposkytuje klientovi půjčku. Znamená to, že klient čerpá pouze se svých peněz,

⁶⁸ KOHOUTOVÁ, Z. *Jak se měnilo „karetní“ chování v Česku za posledních deset let*[online]

keré má na svém běžném účtu. Třetím typem platební karty je Charge karta, která dává majiteli možnost platit vyúčtování všech plateb za zboží a nákupu služeb jednou měsíčně.⁶⁹

Dále můžeme platební karty členit dle záznamu dat na kartu embosovanou (kde jsou informace vyraženy), čipovou (data uložena v mikročipu) a nebo kartu s magnetickým či laserovým záznamem. Rozlišovat karty lze také podle místa, ve kterém může být použita (je validovaná), jedná se o tzv. teritoriální členění, jsou to buď tuzemské, či mezinárodní karty.⁷⁰

Největším vydavatelem platebních karet v ČR je v dnešní době Česká spořitelna. Emitovala 3,15 miliónu karet.⁷¹

Platební karty obecně jsou velice šikovným nástrojem k zaplacení za službu, kterou si chceme pořídit. Je ale potřeba dbát na určitá pravidla, která je nutná dodržovat. Jedno z nejdiskutovanějších témat spjaté s bezhotovostním platebním stykem je bezpečnost platebních karet. Ačkoliv je karta opatřená PINem, podepsaná a v dnešní době dokonce chráněná limitem pro bezkontaktní platbu, je třeba dodržovat jednoduché zásady, díky kterým se lze vyhnout nepříjemným situacím. Základním pravidlem pro bezpečné využití platební karty je nesdělovat žádnému člověku, tedy ani příbuznému, své číslo PINu, popř. toto číslo nevěpovat na kartu ani nenosit při peněženke. Toto platí i v případě platby přes Internet, pokud je plátce vyzván k zadání PINu, důvěryhodnost prodávajícího subjektu klesá a majitel karty by měl okamžitě přerušit kontakt. Znalostí tohoto čísla se prověřuje oprávněnost osoby a při ztrátě nebo nechtěném prozrazení PINu je bezpečnost karty prolomena a peněžní prostředky již nelze nijak chránit. Pokud by ale došlo ke ztrátě karty, či jejímu odcizení, měl by majitel ve vlastním zájmu požádat o její zablokování, které provede operátor příslušné banky. Tato služba je obvykle dostupná 24 hodin, 7 dní v týdnu.⁷²

Pokud bude majitel karty dodržovat tato pravidla, je bezpečnost karty brána jako její výhoda, protože je maximálně chráněna před zneužitím. Paradoxem je, že nejvíce její bezpečnost ohrožuje majitel sám. Další výhody platební karty jsou charakterizovány v následující tabulce.

---

⁶⁹ HARTLOVÁ, V. *Bankovníctví pro střední školy a veřejnost*, str. 70

⁷⁰ MÁČE, M. *Platební styk: klasický a elektronický*, str. 60

⁷¹ Česká spořitelna, a.s. *Aktuality 21.10.2014*[online]

⁷² PŘÁDKA, M; KALA, J. *Elektronické bankovníctví: rady a typy*, str. 26

Tabulka 4: Výhody platebních karet

Pro držitele karty	- Jednoduché použití, - bezpečnost, - vysoká disponibilnost prostředků na účtu, - celostátní až mezinárodní použitelnost, - při bezhotovostním placení dojde k zatížení účtu klienta až s časovým odstupem, - odpadají směnárenské poplatky a částka je přepočítávána devizovým kurzem, - osobní prestiž, - doplňkové služby (pojištění, slevy), - nouzové služby při ztrátě a krádeži karty, - přehledný soupis transakcí.
Pro obchodníky	- Zvýšení obratu, - prestiž, - konkurence.
Pro banku	- Snížení hotovostního obratu, - nový zdroj výnosů (poplatky za vydání karty, poplatky za transakce prováděné kartou, úrok při čerpání úvěru, provize od obchodníků).

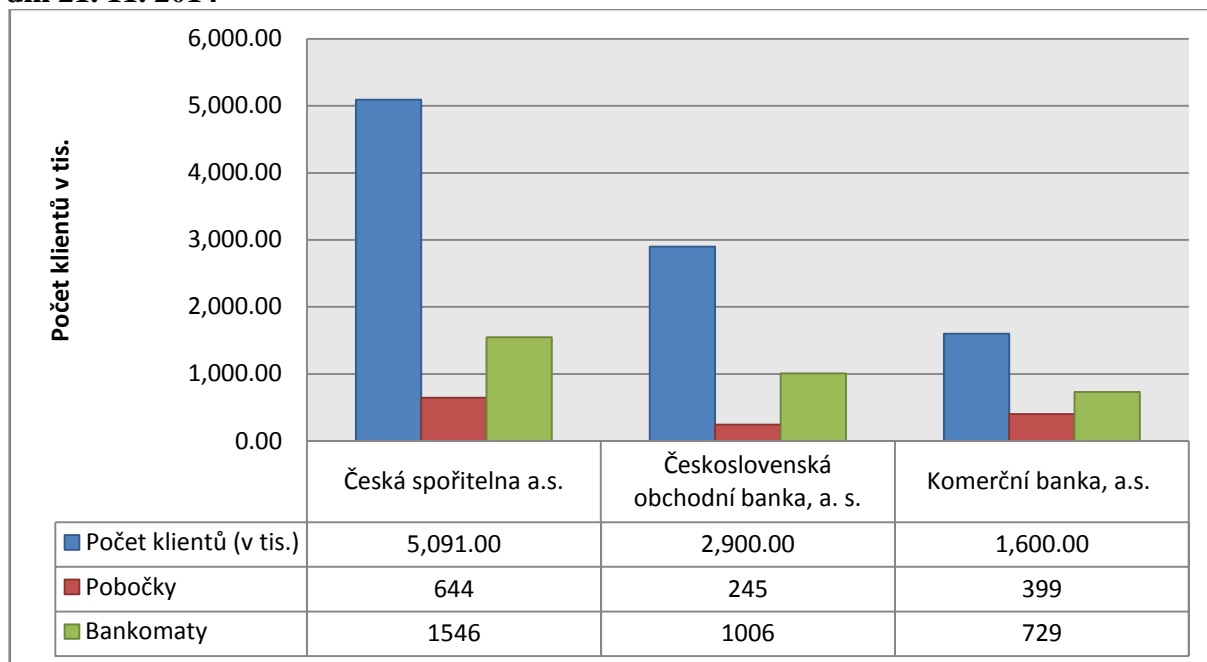
Zdroj: ŠENKÝŘOVÁ, Bohuslava. *Bankovníctví*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 1999, 148 s. ISBN 8071698598.

4. VLASTNÍ PRÁCE

4.1. Porovnání poplatků bezhotovostního placení u bank

K porovnání byly zvoleny následující banky, jelikož patří k největším z hlediska počtu klientů v České republice, jedná se o banky: Česká spořitelna, a. s., Československá obchodní banka, a. s., Komerční banka, a.s.

Graf 1: Aktuální počet klientů, poboček a bankomatů třech největších bank v ČR ke dni 21. 11. 2014

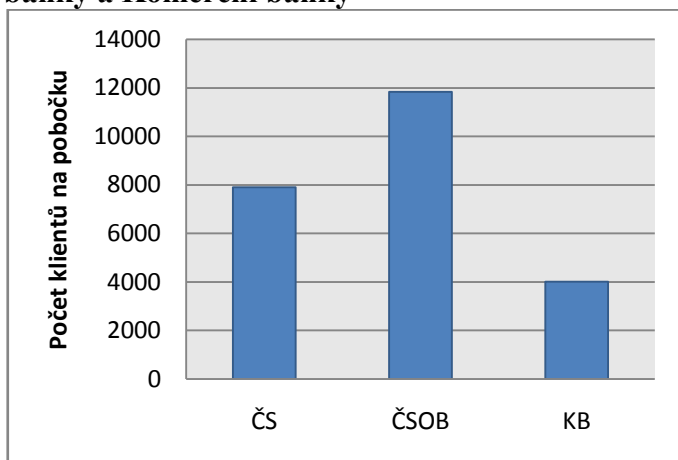

Zdroj: Vlastní zpracování, informace z webových stránek České spořitelny, Československé obchodní banky a Komerční banky.

Banky se liší v počtu klientů, poboček i bankomatů na osobu, následné grafy vykazují počty klientů na pobočku a na bankomat u vybraných bank.

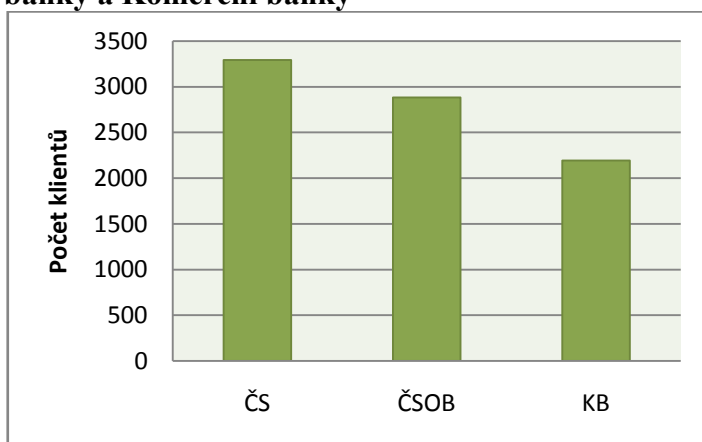
Graf 2: Počet klientů na pobočku u České spořitelny, Československé obchodní banky a Komerční banky

Zdroj: Vlastní zpracování, informace z webových stránek: Česká spořitelna, Československá obchodní banka, Komerční banka.

Nejvíce poboček na klienta vlastní Komerční banka, a.s., je to 4010 osob na pobočku, druhý nejvyšší počet, tedy 7905 klientů/pobočku, připadá na Českou spořitelnu, a.s. Nejmenší zastoupení poboček má ČSOB, a.s., a to 11 837 klientů na jednu.

Graf 3: Počet klientů na bankomat u České spořitelny, Československé obchodní banky a Komerční banky

Zdroj ke Grafu 2 a 3: Vlastní zpracování, informace z webových stránek: Česká spořitelna, Československá obchodní banka, Komerční banka.

Největší množství bankomatů pro své klienty má Komerční banka, a.s., v jejím případě vychází jeden bankomat na 2 195 klientů. Pro ČSOB, a.s. je to přibližně 2883 klientů/bankomat a nejméně bankomatů na osobu vlastní Česká spořitelna, a.s., kdy se o jeden bankomat musí dělit 3293 klientů.

Optimální množství a rozvržení bankomatů a poboček záleží na frekvenci jejich užití a množství klientů bank v daném regionu. Kvůli těmto specifickým nelze rozhodnout, zda-li

by měla banka zvýšit či naopak snížit tyto počty, ale je jisté, že by počty měly korespondovat se spokojeností klientů, kterou zkoumá dotazníkové šetření ve druhé části bakalářské práce.

Z těchto výsledků lze tvrdit, že vzhledem k danému počtu poboček a bankomatů je na klienta nejlépe orientovaná Komerční banka, a.s. Jelikož má ale nejnižší počet klientů, ocitla se v porovnání na třetím místě, po ČSOB, a.s. a ČS, a.s. na první pozici.

Dále je provedena komparace výhodnosti realizování příkazu k úhradě a inkasu vzhledem k tomu, že je to nejběžněji používaný instrument bezhotovostního platebního styku. Při porovnání platebního příkazu a inkasa byl brán zřetel na možnost podání na přepážce a provedení platby přes Internetbanking. Při zkoumání příslušných kategorií bylo zjištěno, že všechny tři banky mají v provozu tzv. sběrné boxy, které umožňují klientovi uložit bance platební příkaz bez dlouhého čekání na přepážkách. Proto byly zahrnuty do následující tabulky jako levnější alternativa podání příkazu na přepážce. Informace o cenách daných služeb byly získávány prostřednictvím souhrnných ceníků jednotlivých bank a na základě ověření prostřednictvím telefonického dotazování operátorů. V porovnání nebyl brán zřetel na zvýhodněné balíčky k různým typům účtu, ale byly zaznamenávány běžné ceny služeb jednotlivých bank.

Tabulka 5: Přehled poplatků za provedení tuzemského platebního příkazu ke dni 29. 1. 2015

Název bankovní instituce	Poplatky za provedení platebního příkazu		
	Na přepážce	Sběrný box	Internetbanking
Česká spořitelna, a.s.	80 Kč	20-40Kč ⁷³	5 Kč
Československá obchodní banka, a.s.	50 Kč	30 Kč	3 Kč
Komerční banka, a.s.	69 Kč	39 Kč	6 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle telefonického dotazování operátorů a souhrnných ceníků jednotlivých bank

Platební příkaz patří k nejvíce používaným bankovním úkonům, které může banka realizovat. Dle poplatků, které jsou viditelné v Tabulce č. 5, je zřejmé, že nejdražší

⁷³ Standartní formulář – 20 Kč, Nestandartní formulář – 40 Kč

možností, jak podat platební příkaz, je provést ho osobně na pobočce. Podání u nejlevnější banky, tedy u ČSOB, a.s. vyjde na 50 Kč, o 19 Kč draž pak vychází návštěva pobočky u KB, a.s. a Česká spořitelna je dražší o celých 30 Kč. Vzhledem k praktičnosti a finanční nenáročnosti je vhodné provádět příkaz k úhradě prostřednictvím Internetového bankovníctví, jelikož je o 90-95% levnější, než při vyřízení na přepážce vzhledem k vybrané bance. Nejlevněji z porovnání vyšlo použití Internetbankingu u Československé obchodní banky, a.s., kdy je vyřízení platebního příkazu zpoplatněno ve výši 3 Kč. Tuto banku následuje Česká spořitelna, a.s. s poplatkem 5 Kč za provedení a nejdražší je Komerční banka, a.s. s 6 Kč za příkaz k úhradě.

Tabulka č. 5 ukazuje tuzemský platební styk, v případě zahraničního platebního styku (rozumíme tím platbu z ČR na zahraniční účet banky) jsou poplatky neměnné.

V následující tabulce (Tabulka č. 6) jsou zachyceny poplatky pro příkaz k inkasu. Podle informací, ověřených od operátorů daných bank, se zřízení příkazu k inkasu v případě Internetbankingu nezpoplatňuje, naopak zřízení na přepážce u ČSOB, a.s. a KB, a.s. je zpoplatněno 40 a 69 korunami českými. Realizace samotného příkazu pak stojí u těchto dvou bank po 6 Kč a nejlepšího výsledku dosáhla Česká spořitelna, a.s., která realizuje příkaz k inkasu za 5 Kč.

Tabulka 6: Přehled poplatků za příkaz k inkasu prostřednictvím Internetbankingu a osobně na přepážce

Název bankovní instituce	Příkaz k inkasu Internetbankingem		Příkaz k inkasu osobně na přepážce	
	Zřízení	Realizace	Zřízení	Realizace
Česká spořitelna, a.s.	0 Kč	5 Kč	0 Kč	5 Kč
Československá obchodní banka, a.s.	0 Kč	6 Kč	40 Kč	6 Kč
Komerční banka, a.s.	0 Kč	6 Kč	69 Kč	6 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle telefonického dotazování operátorů a souhrnných ceníků jednotlivých bank.

Z hlediska porovnání lze konstatovat, že v obou případech vychází jako vítěz Internetbanking. Z typu a velikosti poplatků lze soudit, že se banky snaží minimalizovat klientovy návštěvy na pobočkách a usnadnit mu práci a manipulaci s penězi.

4.2. Výsledky dotazníkového šetření: Spokojenost s využitím bezhotovostního placení

Dotazník se týkal výhod a nevýhod plateb, které jsou prováděné bezhotovostně různými instrumenty tohoto typu platebního styku. Dotazník byl rozdán mezi náhodně vybraný vzorek veřejnosti v Městské knihovně v Kralupech nad Vltavou, ve firmě GFK Czech, s.r.o. v Praze a následně ve výrobní hale FaureciaAutomotive v Písku. Více míst bylo zvoleno z důvodu rozmanitosti respondentů a také návštěvnosti daných míst. V Městské knihovně v Kralupech je registrováno 7 589 občanů, denně dochází přes 100 čtenářů, tudíž byla zaručena návratnost dotazníku. Ostatní zvolené firmy mají také velký počet zaměstnanců, kteří mohli dotazník vyplnit. Doba návratnosti dotazníku trvala déle, než bylo předpokládáno. Dotazník byl poskytnut veřejnosti v papírové podobě a následně zpracován v programu Microsoft Excel pomocí kontingenční tabulky. Počet rozdaných dotazníků byl 150, ale navrátilo se 124 vyplněných dotazníků, ačkoliv byl přítomný tazatel pro případné otázky. Návratnost tedy činila 82,66%.

Cílem dotazníku bylo zjistit, zda-li jsou uživatelé bezhotovostního platebního styku spokojeni s jeho nástroji, jaké procento veřejnosti využívá bezhotovostní platební styk a jaké výhody a nevýhody jsou v předmětu dotazníku vnímány jako zásadní. Výsledné informace byly v návaznosti na dotazník doplněny o informace z tiskových zpráv firmy MasterCard. Dotazníkové šetření bylo provedeno v době 6. 10. 2014 až 20. 10. 2014 a čítalo deset otázek. První tři charakterizovaly profil respondentů a následující zkoumaly vztah dotazovaného k bezhotovostnímu placení. Otázky byly uzavřené, až na jednu, která se dotazovala na důvod, proč respondent bezhotovostní platební styk nevyužívá. Zde měl vlastními slovy vypsát důvod. Pro respondenty, kteří nevyužívali tento typ placení, končil dotazník čtvrtou otázkou.

Dosažené výsledky byly porovnány v kontingenční tabulce a v závislosti na nich následně vyhodnoceny grafem.

V rámci tohoto dotazníku byly použity tyto otázky:

- Jaké je vaše pohlaví?
- Jaká je Vaše ekonomická aktivita?
- Využíváte bezhotovostní platební styk?
- Pokud ne, proč jej nevyužíváte?

- Jak často využíváte bezhotovostní platební styk?
- Prostřednictvím jakého instrumentu realizujete bezhotovostní platební styk?
- Jaké výhody vidíte ve zvoleném instrumentu bezhotovostního platebního styku?
- Jaké nevýhody vidíte ve zvoleném instrumentu bezhotovostního platebního styku?
- Jakou možnost platby kartou byste si vybrali, pokud byste měli na výběr?
- Jste spokojeni s nabídkou služeb bezhotovostního platebního styku Vaší banky?

Na základě dotazníku bylo očekáváno objasnění těchto aspektů:

- Frekvence využití bezhotovostního platebního styku vzhledem k ekonomické aktivitě resp. u pohlaví.
- Prostřednictvím jakého instrumentu realizují muži a ženy nejčastěji bezhotovostní platební styk.
- Výhody u daných bezhotovostních instrumentů spatřované u respondentů.
- Nevýhody u daných bezhotovostních instrumentů spatřované u respondentů.
- Preferovaný typ platby kartou vzhledem k pohlaví.
- Spokojenost s nabídkou služeb u své banky v rámci bezhotovostního platebního styku vzhledem k pohlaví.

Pro dotazník byly položeny tyto předpoklady:

- Převažovali studenti a pracující využívající aktivně bezhotovostní platební styk.
- Respondenti nejvíce uskutečňují bezhotovostní platbu prostřednictvím platební karty a Internetbankingu.
- Veřejnost preferuje především bezkontaktní formu platby kartou.
- Klientela bank byla nespokojená s nabízenými službami.

Výsledky dotazníkového šetření

Návratnost celkově vyplněného dotazníku činila 82,66% (124 ze 150 rozdaných se vrátilo). O rozložení respondentů do kategorií dle pohlaví vypovídá následující tabulka. Dotazníku se zúčastnilo 61 mužů a 63 žen, počty byly poměrně vyrovnané.

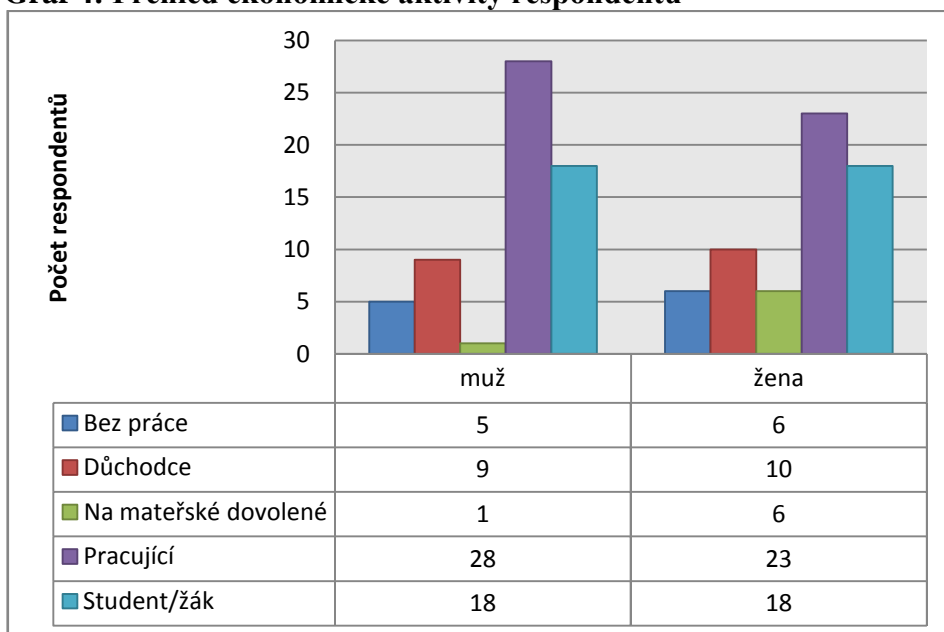
Tabulka 7: Profil respondentů dotazníku

Pohlaví respondentů	Počet žen/mužů
Muž	61
Žena	63
Celkový součet	124

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazování.

Na základě profilu respondentů a kontingenční tabulky lze přesně vyhodnotit ekonomickou aktivitu dotazovaných, kterou objasňuje následující graf.

Graf 4: Přehled ekonomické aktivity respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazování

Z grafu lze vyčíst strukturu respondentů. Jak je uvedeno, nejvíce dotazovaných bylo ze skupin Pracující muži a Pracující ženy. Ty pak následuje stejně početná skupina Student/žák z obou pohlaví, naopak nejméně respondentů se zúčastnilo dotazníku z obou pohlaví ze skupin Na mateřské dovolené a Bez práce.

V první části dotazníku je zkoumán vztah respondent k bezhotovostnímu placení. Dílčí výsledky a jejich odlišnosti jsou srovnávány na základě rozdělení podle pohlaví nebo ekonomické aktivity:

- Využíváte bezhotovostní platební styk? (Pokud ne, proč jej nevyužíváte?)
- Jak často využíváte bezhotovostní platební styk?
- Prostřednictvím jakého instrumentu realizujete bezhotovostní platební styk?

V první otázce měli respondenti odpovídat na to, zda-li používají bezhotovostní platební styk. Z počátku museli být vyloučeni ti respondenti, kteří odpověděli na položenou otázku záporně, jednalo se o 11 dotazovaných, tedy o 8,87% ze 124 respondentů. Z velké části se jednalo o důchodce a studenty.

Důvody, proč respondenti odpověděli zamítavě, shrnuje tabulka nejčastějších slovních odpovědí na doplňkovou podotázku: Proč bezhotovostní styk nerealizujete?

Odpovědi se významně nelišily. Nejfrekventovanějšími odpověďmi bylo, že si respondent nechce zvykat na nové výdobytky moderní doby, či si ještě nebyl schopen zřídit samostatný účet, pomocí něhož by bezhotovostní platby realizoval. Vzorek slovních odpovědí na otázku „Z jakého důvodu bezhotovostní styk nerealizujete?“ je uveden v následující tabulce.

Tabulka 8: Vzorek slovních odpovědí

Bojím se zneužití.
Dosud jsem si nezařídil účet u žádné z bank.
Mám vždy peníze u sebe.
Nechci si zvykat na další nové věci.
Upřednostňuji spíš hotovostní platby.
Zatím by to pro mě nemělo smysl.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazování

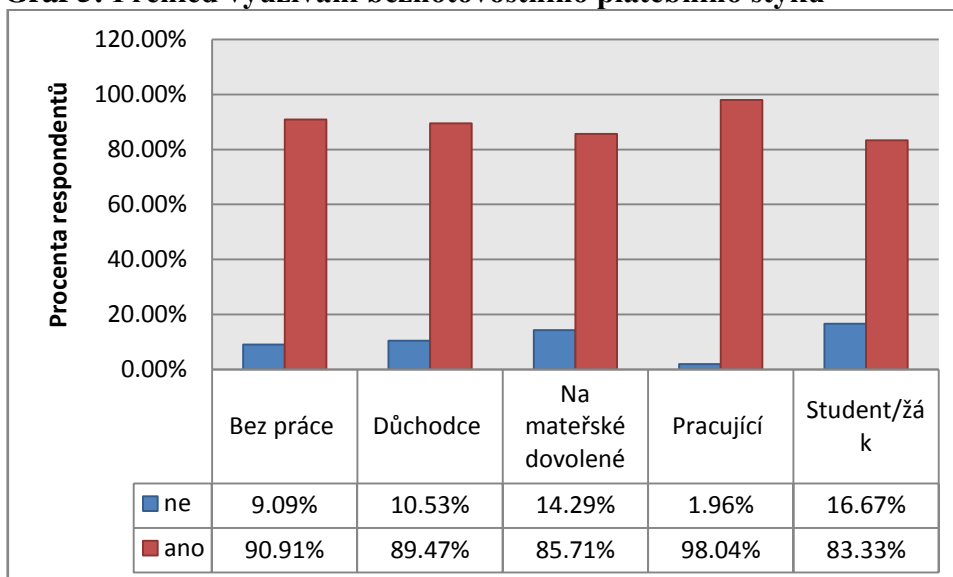
Z těchto odpovědí lze předpokládat, že 11 respondentů nevyužívající bezhotovostní platební styk, jej nerealizují především z těchto důvodů:

- Bezhotovostní platební styk je rizikový (např. ztráta platební karty, nabourání do internetového bankovníctví).
- Lidé věří penězům a raději platí hotovostí.
- Dosud nemají zřízen účet.

- Studenti získávají peníze jiným způsobem, než výběrem z vlastního účtu (např. kapesné od rodičů).

Vzhledem k tomu, že k dotazníku byla přiložena otázka o ekonomické aktivitě a pohlaví, lze jednoznačně určit, jaké bylo rozložení respondentů při kladném odpovídání na otázku “Využíváte bezhotovostní platební styk?”. K dotazníku byl podán předpoklad, že nejvíce bude užívat bezhotovostní platební styk skupina Pracujících. Následující graf č. 5 dokládá správnost tohoto předpokladu: celých 98,04% pracujících odpovědělo kladně na otázku, zda využívají bezhotovostní platební styk. Nutné je ale zmínit, že vysoká procenta kladných odpovědí se vyskytovala ve všech dotazovaných skupinách, překvapivě nejmenšího procenta dosáhla skupina Student/žák.

Graf 5: Přehled využívání bezhotovostního platebního styku

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazování.

K celkové úplnosti informací získaných z dotazníku je třeba doplnit, že z celkového počtu respondentů, kteří odpovídali na otázku kladně, bylo 49,56% mužů a 50,44% žen. Z tohoto rovnoměrného výsledku, který se liší o necelé jedno procento, lze tedy tvrdit, že využívání bezhotovostního platebního styku nezáleží na pohlaví.

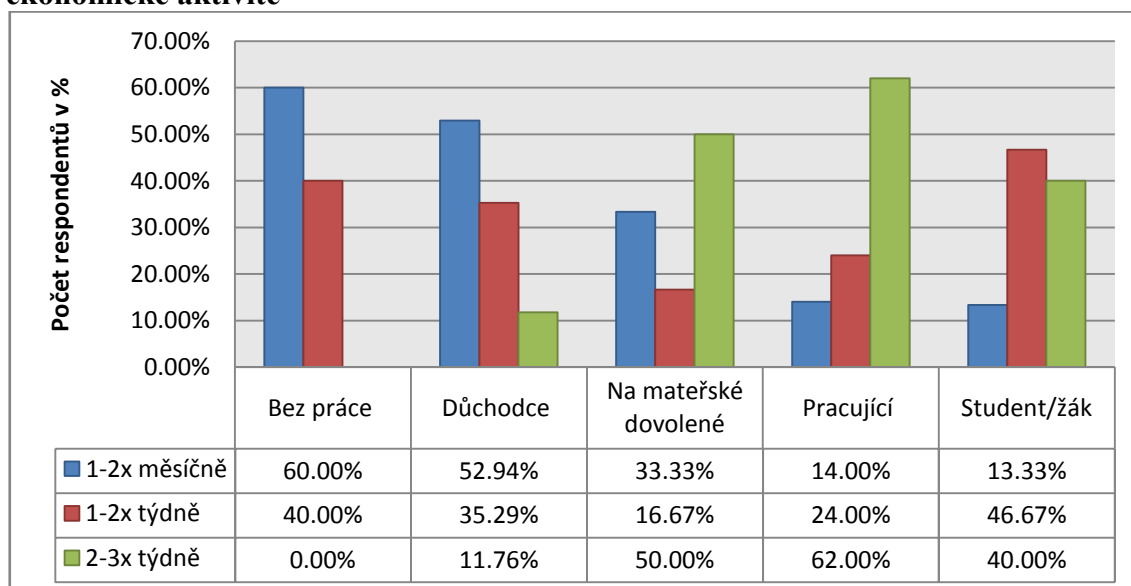
V následující 2. otázce “Jak často využíváte bezhotovostní platební styk?” byla zkoumána frekvence použití bezhotovostního platebního styku. Tazatele zajímalo rozvrstvení respondentů do kategorií ekonomické aktivity, jelikož bylo opět

předpokládáno, že nejčastěji budou užívat bezhotovostní platební styk pracující, a to téměř denně. Komplexně lze z výsledků říci, že nejvíce, tedy 42,48% respondentů, platí 2-3x týdně, posléze jich platí 32,74% 1-2x týdně a 1-2x měsíčně platí 24,78% dotazovaných. Poměrně významně tedy převažuje platba 2-3x týdně, popř. 1-2x týdně, což lze charakterizovat tak, že pro oslovené se stalo bezhotovostní placení běžnou formou platby.

Tomu odpovídají i výsledky průzkumu společnosti g82, s.r.o. (N=1003 oslovených), podle kterých majoritně používá platbu kartou 2-3x týdně 47% lidí, a to především za jídlo a oblečení. Rozvrstvení do kategorií podle ekonomické aktivity je zobrazeno v následujícím grafu.

Graf 6: Přehled četnosti realizování bezhotovostního platebního styku vzhledem k ekonomické aktivitě

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazování.

Z grafu jednoznačně vyplývá, že pracující využívají bezhotovostní formu placení nejčastěji, tedy 62% z nich jej realizuje 2-3x týdně. Tento výsledek potvrdil podaný předpoklad o pracující skupině, která měla nejčastěji používat bezhotovostní platební styk, jelikož sem spadají lidé, kteří tvoří největší kupní sílu a podílí se na tvorbě ekonomiky.

Nejméně často provozují tuto formu placení lidé ze skupiny Bez práce, celých 60% jich platí 1-2x měsíčně bezhotovostně. Z charakteristiky této skupiny lze vyvodit, že je to z hlediska nízkého, či žádného důchodu a z nedostatku peněz na účtě. Z daných výsledků je naopak velice překvapující skupina Na mateřské dovolené, kdy 50% respondentů realizuje platby 2-3x týdně, tedy téměř denně. Je to například z důvodu starostí o domácnost a placení běžných denních nákupů.

Vzhledem k pohlaví, lze tvrdit, že bezhotovostní placení je vyrovnané. Dokládá to následující tabulka.

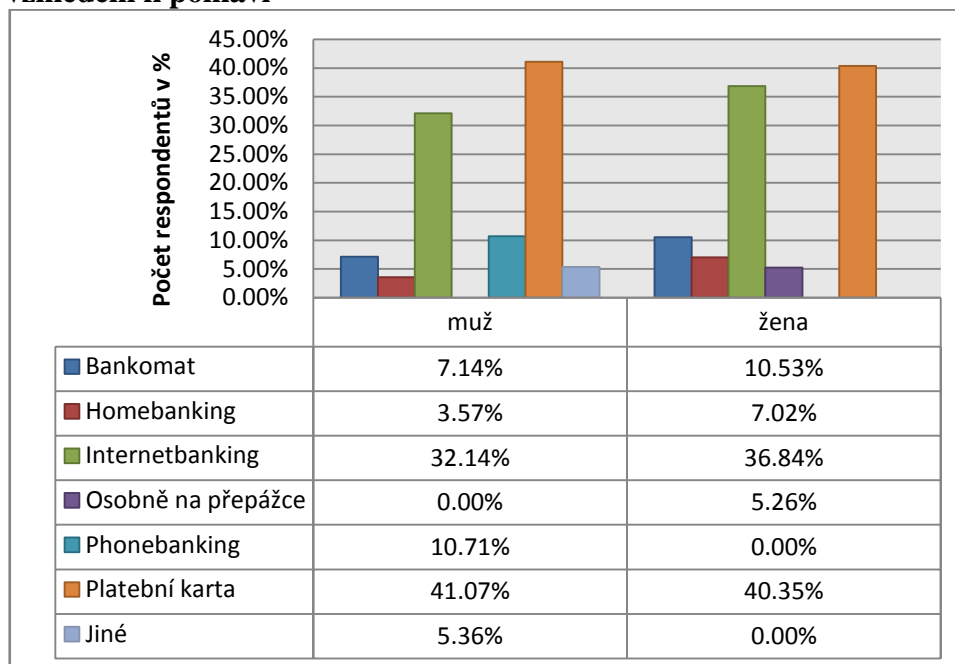
Tabulka 9: Četnost realizace bezhotovostního platebního styku vzhledem k pohlaví

Pohlaví	1-2x měsíčně	1-2x týdně	Denně	Celkový součet
muž	14	18	24	56
žena	14	19	24	57
Celkový součet	28	37	48	113

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazování.

V otázce č. 3 “Prostřednictvím jakého instrumentu nejčastěji realizujete bezhotovostní platební styk?” mohla být zvolena pouze jedna odpověď. Výsledek je zachycen v dalším z grafů (Graf č. 7). Interpretace výsledků je rozvrstvena podle pohlaví, aby bylo dosaženo získání dílčích informací. Na ekonomickou aktivitu nebyl brán zřetel, protože nemá vliv na volbu instrumentu bezhotovostního platebního styku. Internet a telefon potřebný k některým z prostředků je momentálně dostupný všem, jako příklad může být uvedena knihovna, kde se ze zákona umožňuje čtenářům (i neregistrovaným návštěvníkům) přístup k Internetu. Obecně je respondentem nejvíce využívána Platební karta, a to 40,71% a Internetbanking v poměru 34,51%. Naopak nejmenší oblibou se prokazuje Osobní návštěva na pobočce, tedy 2,65% dotazovaných takto realizuje platby, a použití Homebankingu, které je využito pouze 5,31% tázaných. Důležité je zmínit, že kategorie Jiné, která zde byla zařazena z důvodu používání odlišných prostředků, než které byly uvedeny v odpovědích, byla zastoupena pouze 2,65%.

Graf 7: Přehled nejčastěji voleného instrumentu bezhotovostního platebního styku vzhledem k pohlaví

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazování.

Z daného grafu lze vyčíst, že pánská část respondentů nejčastěji realizuje bezhotovostní platební styk prostřednictvím platební karty. U žen naopak významně převažuje Internetbanking. U obou skupin zaostává používání Phonebankingu.

Podle slov Martiny Piskorové, marketingové ředitelky MasterCard pro Českou republiku a Slovensko, stoupají i platby přes Internet: „...92 % internetové populace nakupuje na internetu alespoň občas a 43 % tak dokonce činí pravidelně. Nejsilnější skupinou využívající internet k nákupům jsou lidé mezi 30 a 39 lety, je jich celých 95 %, 39 % z nich internet k nákupům využívá občas a 56 % často.“⁷⁴

Další část dotazníku se skládá ze **subjektivních otázek**.

Jakou možnost platby kartou byste si vybrali, pokud byste měli na výběr?

Vhledem k tomu, že byl opět podán předpoklad, že respondenti budou nejvíce používat platební kartu, byla následující otázka č. 4 směřovaná právě k tomuto platebnímu instrumentu. Velkou novinkou pro mnoho uživatelů platebních karet byl právě nedávný

⁷⁴ ITBIZ. Počet plateb přes internet roste raketovým tempem, ve srovnání s loňským rokem se zvýšil o 43 % [online] [cit. 2015-03-01]

přechod na bezkontaktní použití. Bankovní instituce většinou nechávaly klienty přecházet na bezkontaktní kartu pomalu, ale jisté je, že mnohým z nich se změna nelíbila. Preferenci těchto plateb zjišťovala další otázka v dotazníku. Dle výsledků bylo komplexně pro Bezkontaktní platbu 62,83% lidí a pro Klasickou platbu se zadáním PINu právě 37,17%. Mnozí tedy preferují pohodlí bezkontaktních plateb. Pro Bezkontaktní platbu je 67,86% mužů a 57,89% žen. Lze tvrdit, že muži upřednostňují více bezkontaktní platbu, než ženy.

Nutné je doplnit, že limit pro udání PINu lze nastavit i u jakékoli výše částky, ať už bezkontaktní karty, tak klasické.

Tabulka 10: Přehled preference bezkontaktní, či klasické platby se zadáním PINu vzhledem k pohlaví a ekonomické aktivitě v %

Pohlaví	Bezkontaktní	Klasická se zadáním PINu
muž	67,86%	32,14%
Bez práce	100,00%	0,00%
Důchodce	71,43%	28,57%
Na mateřské dovolené	100,00%	0,00%
Pracující	53,57%	46,43%
Student/žák	81,25%	18,75%
žena	57,89%	42,11%
Bez práce	100,00%	0,00%
Důchodce	30,00%	70,00%
Na mateřské dovolené	80,00%	20,00%
Pracující	40,91%	59,09%
Student/žák	78,57%	21,43%
Celkový součet	62,83%	37,17%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazování

Důvody, které vedou uživatele karet k většímu používání bezkontaktního placení, vystihl Richard Walitza, ředitel pro rozvoj mobilních plateb a inovací společnosti MasterCard Europe pro Českou republiku a Slovensko: „...lidé si velmi dobře uvědomují hlavní výhody bezkontaktního placení, kterými jsou především rychlost a bezpečnost. Téměř 70 % držitelů bezkontaktních platebních karet oceňuje, že u částek do 500 Kč není nutné zadávat PIN. Svou kartu držitelé při bezkontaktním placení nedávají z ruky, a proto ji mají neustále pod kontrolou.“⁷⁵

⁷⁵ MasterCard. Dvě třetiny majitelů bezkontaktních platebních karet preferují placení bez nutnosti zadávat PIN [online] [cit. 2015-03-01]

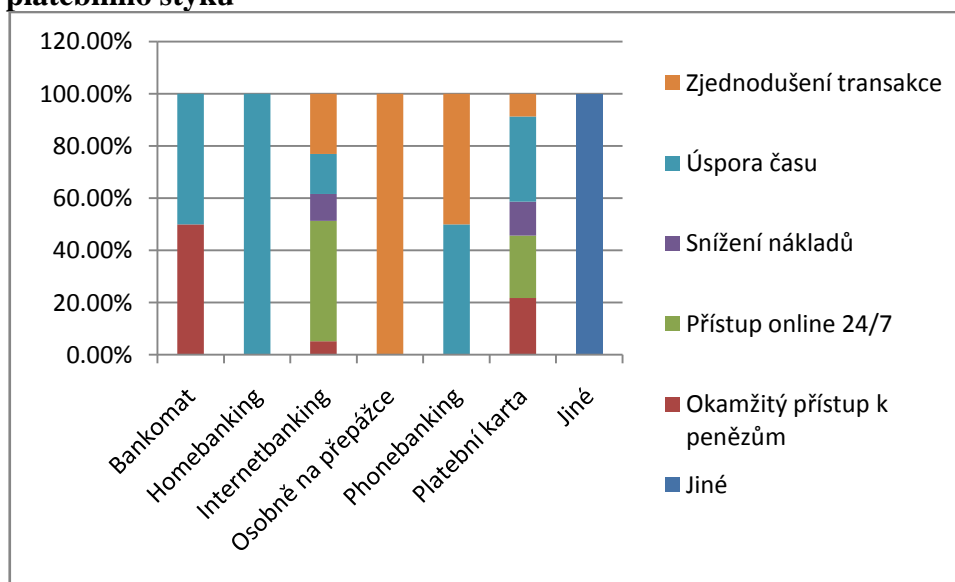
Přechod na bezkontaktní kartu umožnil i následovný vývoj a zvýšení počtu plateb, dokazuje to vyjádření Miroslava Lukeše, generálního ředitele MasterCard Europe pro Českou republiku a Slovensko, který řekl: „*Velmi nás těší, že se zvyšuje i využití karet. Meziročně narostl počet bezkontaktních transakcí v Evropě o 220 procent. Vzrostl také objem plateb, a to o plných 356 procent.*“⁷⁶

S výsledkem, že lidé preferují spíše bezkontaktní platbu, také souvisí výše částky, kterou jsou ochotní platit kartou. Za poslední dva roky se výše platby kartou změnila o 400 Kč, ze 600 Kč (rok 2012) na 205 Kč.⁷⁷

Jaké výhody vidíte v instrumentech bezhotovostního platebního styku, které jste zvolil/a?

Následující otázka se vztahovala ke zvoleným platebním prostředkům a jejich výhodám. Komplexně lze říci, že největší výhodou u prostředků bezhotovostního placení je úspora času, a to ze 30,97% procent, dále 25,66% respondentů oceňuje přístup 24/7 ke svým penězům. Ženy nejvíce volily výhodu přístupu online 24/7, a pro muže naopak bezhotovostní platební styk umožňuje úsporu času.

Graf 8: Přehled výhod vzhledem ke zvolenému prostředku bezhotovostního platebního styku

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazování.

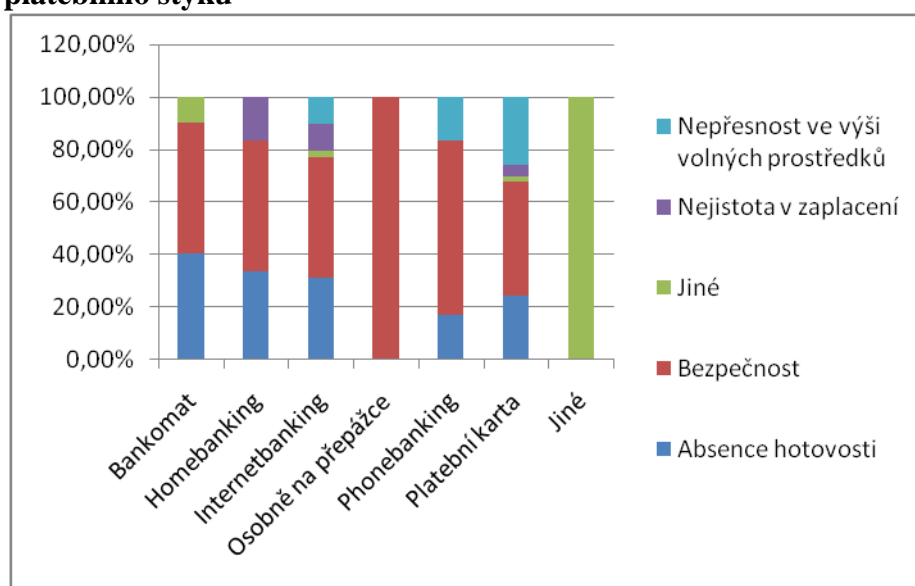
⁷⁶ Mastercard. *V České republice je vydáno přes million karet s technologií pro bezkontaktní platby MasterCard PayPass* [online] [cit. 2015-03-01]

⁷⁷ Mastercard. *Změna nákupních zvyklostí: Češi používají karty i k drobným platbám* [online] [cit. 2015-03-01]

Z grafu je patrné, že u bankomatu považují lidé za výhodu nejvíce okamžitý přístup k penězům a úsporu času, kterou jim nabízí. U Homebankingu 100% převažuje výhoda úspory času. U Internetbankingu si lidé nejvíce považují té výhody, že k penězům mohou přistupovat online 24/7, jeho prostřednictvím snižují náklady, spoří svůj čas a mají okamžitý přístup k penězům. Osobně na přepážce převažuje 100% zjednodušení transakce. Phonebanking se vyznačuje úsporou času a zjednodušením transakce. Platební karta respondentům nabízí úsporu času, dále se shodují na výhodě snížení nákladů a přístupu online 24/7.

Jaké nevýhody vidíte v instrumentech bezhotovostního platebního styku, které jste zvolil/a?

Graf 9: Přehled nevýhod vzhledem ke zvolenému prostředku bezhotovostního platebního styku

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazování.

Dle tohoto grafu vnímají respondenti jako největší nevýhodu u bankomatů především jejich bezpečnost a absenci hotovosti, což se dá vysvětlit například tím, že bankomat je často využíván a dojde mu hotovost, nebo jejich nedostatkem v místě, kde se respondent nachází. U Homebankingu pak významně převažuje chybějící hotovost a bezpečnost, ale zastoupení zde má i nejistota v zaplacení. Internetbanking má za nevýhody absenci hotovosti, bezpečnost a nepřesnost ve výši volných prostředků a nejistotu v zaplacení, tyto nevýhody se prokazují i u platební karty. Osobně na přepážce se lidé bojí bezpečnosti, toto překvapivé zjištění lze vysvětlit například tím, že lidé neradi sdělují

interní informace o svých financích ostatním lidem. Phonebanking se prokazuje nepřesností ve výši volných prostředků a absencí hotovosti, bezpečností a evidentní absencí hotovosti. Těmto nevýhodám lze úspěšně předcházet a vyvarovat se chybám.

Respondenti celkově označili bezpečnost, jak největší nevýhodu bezhotovostního placení, a to 46,90% respondentů ji označilo, z obou skupin pohlaví pak má tato nevýhoda vysokoprocenní zastoupení, a to u mužů 41,07% a u žen 52,63%. Dotazované naopak netrápí nejistota v zaplacení a lze tak tvrdit, že důvěřují systémům bezhotovostní platebního styku.

V následující otázce, která zjišťovala spokojenost respondentů se službami bezhotovostního platebního styku, které nabízejí jejich banky. Vzhledem k obecnému pravidlu, že klienti jsou většinou nespokojeni se spojenými poplatky za tyto služby, byl podán předpoklad, že respondenti budou nespokojeni.

Tabulka 11: Spokojenost respondent se službami bezhotovostního styku

Pohlaví	Spokojenost		Celkový součet
	Ne	Ano	
Muži	21,43%	78,57%	100,00%
Ženy	17,54%	82,46%	100,00%
Celkový součet	19,47%	80,53%	100,00%

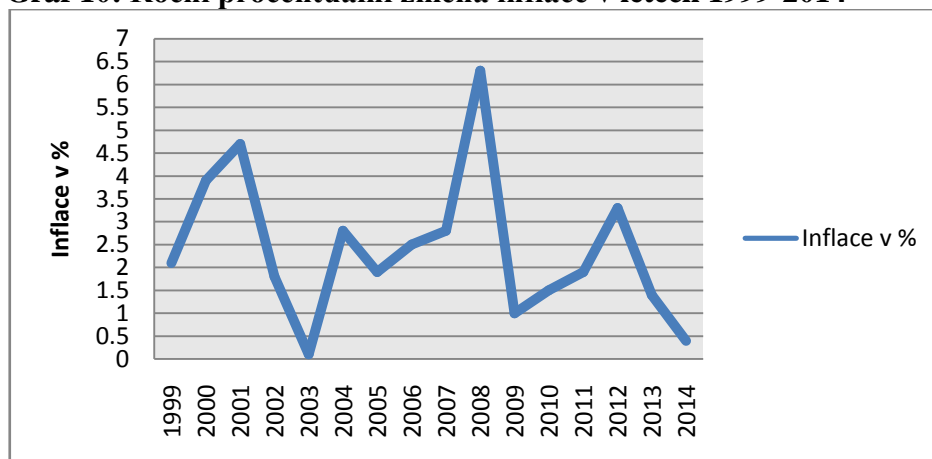
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazování.

Výše uvedená tabulka dokazuje, že obecně je 80,53% respondentů spokojeno se službami své banky a zbylých 19,47% není. Zároveň je třeba zmínit, že není rozkol ani mezi respondenty různého pohlaví. Muži i ženy jsou spokojeni se službami, ačkoliv ženy nepatrně více.

4.3. Porovnání množství hotovostních a bezhotovostních peněz v peněžním agregátu M1

Výše hotovostního oběhiva a peněz obecně v České republice i všude jinde ovlivňují inflaci, která zvyšuje ceny zboží a služeb, vyvolává tlak na zvyšování mezd a důchodů a sociálních dávek a ostatních mandatorních výdajů státu. Značný nárůst hotovostních peněz byl zaznamenán v letech 2002 až 2008, kdy se inflace pohybovala v rozmezí 4-6% ročně. Podle dostupných informací z ČNB je změna průměrného ročního indexu inflace 0,4% (údaj z roku 2014, číslo vykazuje průměrný roční index spotřebitelských cen vyjadřující procentní změnu průměrné cenové hladiny za 12 posledních měsíců proti průměru 12 předchozích měsíců).

Graf 10: Roční procentuální změna inflace v letech 1999-2014

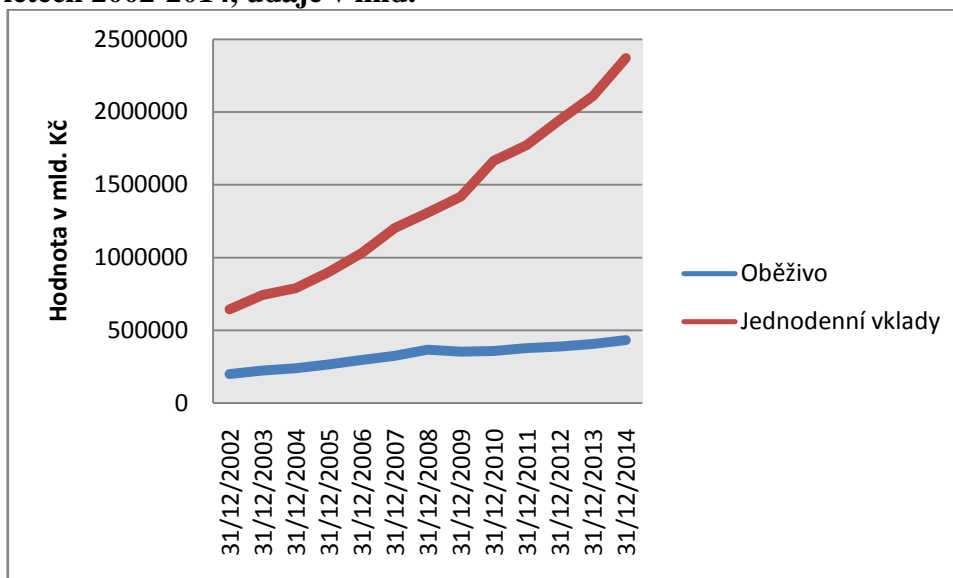

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Množství hotovostního oběhiva v roce 2002 (údaj k 31.12.2002) činil 197 808,2 mld. Kč, po dvanácti letech je v oběhu 432 161,1 mld. Kč (údaj k 31.12.2014) v mincích a bankovkách. Nárůst za těchto dvanáct let byl u hotovostního oběhiva více než stoprocentní, tedy přesně 118,47%, a mezi léty 2013-2014 byla tato hodnota 6,59%. U jednodenních vkladů nárůst za posledních dvanáct let činil 268,205%, mezi posledními dvěma lety byl rozdíl 12,43%. Z těchto čísel je patrné, že roste objem bezhotovostních peněz více než hotovostního oběhiva.

Graf 11: Vývoj hotovostních (oběživo) a bezhotovostních (jednodenní vklady) peněz v letech 2002-2014, údaje v mld.

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

Z uvedeného Grafu 11 a Tabulky 12 je jasné, že peněžní agregát M1 se za posledních dvanáct let zvýšil o 1 961 416 mld. Má tedy rostoucí charakter. Ačkoliv obě dvě položky, ze kterých se skládá, rostou, je evidentní, že nejvíce jej ovlivňují jednodenní vklady, které rostou mnohonásobně rychleji, než oběživo.

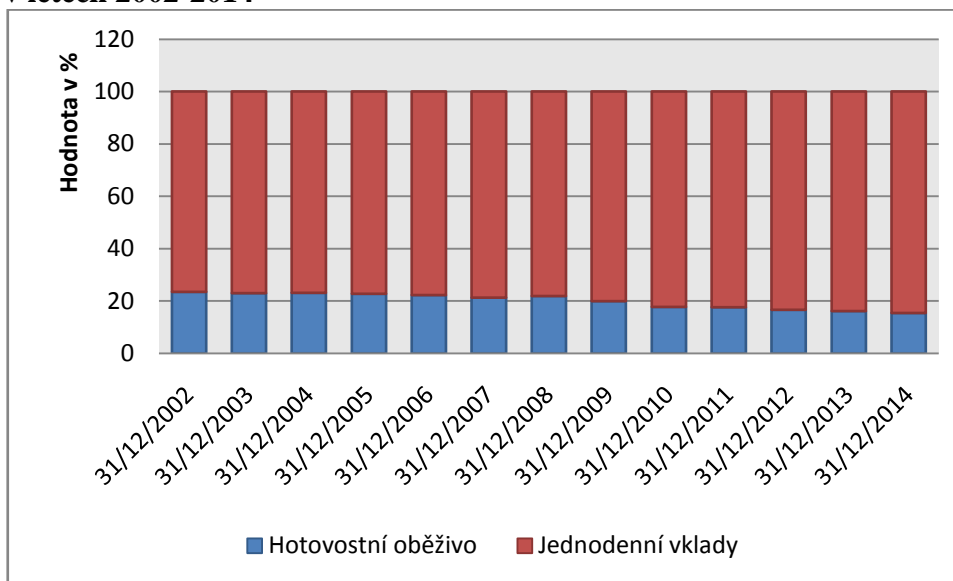
Tabulka 12: Vývoj peněžního agregátu M1 v letech 2002-2014, údaje v mld.

Období	Oběživo	Jednodenní vklady	Celkem
31.12.2014	432161,1	2370995,6	2803157
31.12.2013	405445,2	2108859	2514304
31.12.2012	388879,5	1947392,4	2336272
31.12.2011	377942,1	1771822,5	2149765
31.12.2010	357510,1	1664216,7	2021727
31.12.2009	353557,1	1418288,3	1771845
31.12.2008	365547,6	1309450,7	1674998
31.12.2007	324064,7	1202500,1	1526565
31.12.2006	295263,2	1030377	1325640
31.12.2005	263787,2	898964,3	1162751
31.12.2004	236774,6	789527,8	1026302
31.12.2003	221361,8	742817,1	964178,9
31.12.2002	197808,2	643932,8	841741

Zdroj: Česká národní banka, vlastní zpracování

Pro lepší zobrazení výše uvedených čísel slouží Graf 12, který zobrazuje podíly jednodenních vkladů a hotovosti v jednotlivých letech.

Graf 12: Podíl hotovostního oběživa a jednodenních vkladů v peněžním agregátu M1 v letech 2002-2014

Zdroj: Vlastní zpracování, informace z České národní banky

Podíl bezhotovostních peněz se v peněžním agregátu M1 zvětšuje na úkor hotovostního oběživa. Vzhledem k dvanáctiletému klesajícímu trendu je velice pravděpodobné, že podíl hotovosti se bude nadále snižovat a bezhotovostních peněz přibývat, aby se rozdíl pokryl.

5. VÝSLEDKY A DISKUZE

Z teoretické části vyplynulo, že bezhotovostní platební styk je platební styk využívaný bez hotovosti a provádí se prostřednictvím účtů vedených u bank. Nejdůležitějšími milníky v historii bezhotovostního platebního styku lze označit zrod peněz jako takových, obchod s orientem, který byl realizovaný v Janově a v Benátkách. Pro bezhotovostní platby na tehdejším území, kde se teď nachází Česká republika, propukl rozkvět tohoto typu placení při křížových výpravách, kdy bylo nutné předzásobit vojska.

Další významnou etapou bezhotovostního platebního styku byly roky 1939 až 1945, kdy tehdejší Československo (následně Protektorát Čechy a Morava) bylo sužováno nadvládou Adolfa Hitlera. Ten chtěl obohatit Říši shromážděním peněžních prostředků československých občanů na vrub německých účtů. Ačkoliv československé bankovníctví podlelo nátlaku Německé Říše, tak právě toto období napomohlo k rozmachu bezhotovostního platebního styku. Po osvobození od Němců byl budován československý bezhotovostní platební styk až do roku 1993, kdy proběhl významný historický moment, a to rozdělení federace Československo a společného československého bankovního styku, kdy se musela uskutečnit měnová odluka a následně i státní zúčtování, které opět probíhalo bezhotovostně.

V dílčí kapitole teoretické části byly následně popsány bezhotovostní instrumenty dělené z hlediska použití průvodních dokumentů, a to na dokumentární a nedokumentární.

Dle provedeného porovnání poplatků tří bank s největší počtem klientů v České republice lze tvrdit, že vzhledem k danému počtu poboček a bankomatů je na klienta nejlépe orientovaná Komerční banka, a.s. Jelikož ale má nejnižší počet klientů, ocitla se v porovnání na třetím místě, po ČSOB, a.s. a ČS, a.s. na první pozici.

Ze zjištěných dat vyplývá, že použití Internetbankingu je ve všech ohledech lepší, než využití sběrných boxů a osobní návštěvy na přepážce. Osobní návštěva je dražší hlavně kvůli tomu, že banka musí platit položky navíc, jako třeba práci člověka, který přepážku obsluhuje, nebo pronájem budovy. Naopak u Internetbankingu platí pouze automatickou správu této služby. Použití Internetbankingu tedy šetří náklady jak klientovi banky, tak bance samotné. Podle dosažených výsledků je zřejmé, že využití bezhotovostního platebního styku jako bankovní služby stoupá také z důvodu nižších, dá se říci, minimálních poplatků, které si banka účtuje při provedení transakce prostřednictvím Internetového bankovníctví.

Vhodnou alternativou mezi zmíněnými možnostmi je sběrný box, jehož finanční náročnost činí polovinu poplatků na přepážce, tudíž může být zvolena jako střední cesta pro uskutečnění podání zvolených příkazů.

Dle výsledků lze usoudit, že nejlevnějšími poplatky ze tří vybraných bank se prokazuje Československá obchodní banka, a.s., a naopak nejdražší se jeví Česká spořitelna, a.s., ale ačkoliv má vysoké poplatky, tak má nejvíce klientů. Ani levnější poplatky tedy nedonutily klienty největší banky České spořitelny k přechodu do levnějšího bankovního institutu. Lze polemizovat o tom, že klienti si rádi připlatí za jistotu větší stability a konkurenceschopnosti zmíněné společnosti

Poplatky za Internetové bankovníctví se jeví jako minimální, ale při běžném používání účtu a realizování plateb pak činí největší část souhrnných poplatků za účet. Pro nového klienta banky je proto lepší věnovat pozornost i jim.

Dotazníku, který byl součástí této bakalářské práce, se zúčastnilo 124 respondentů, kteří odpovídali na otázku, zda-li využívají bezhotovostní platební styk. Na základě dotazníkového šetření týkajícího se spokojenosti respondentů s bezhotovostním platebním stykem z výsledných odpovědí vyšlo, že nejvíce využívají platby bez hotovosti pracující muži a ženy společně se studenty, kteří se aktivně podílejí na tvorbě ekonomiky, disponují větší kupní silou a mají potřebu investovat. Naopak nejméně využívají bezhotovostní platby ti, kteří nemají velký příjem a nejsou ekonomicky perspektivní. Touto skupinou jsou lidé bez práce a důchodci. Dle výsledků je nejčastěji bezhotovostně placeno 2-3x v týdnu a největší skupinou, která takto transakce realizuje, jsou pracující. Naopak nejméně často využívají bezhotovostní platební styk lidé bez práce, kteří vzhledem ke své finanční situaci nedisponují dostatkem peněz.

Nejčastěji je bezhotovostní platební styk realizován prostřednictvím platební karty a Internetbankingu, je to například kvůli tomu, že je jejich použití velice levné a pohodlné. Internetbanking lze používat i z domova, což jej také posouvám na žebříčku mezi první nejvíce využívané instrumenty. Platební kartu pro změnu dostávají klienti bank k účtům většinou zdarma, tudíž k tomuto bezhotovostnímu nástroji má uživatel snadnou dostupnost.

Z průzkumu vyplynulo, že u těchto nejpoužívanějších instrumentů shledávají respondenti jako největší výhodu neustálý přístup k penězům. U platební karty naopak převažuje úspora času jako výhoda. Vztah k oběma platebním instrumentům negativně ovlivňuje jejich nedokonalá bezpečnost, ačkoliv se banky snaží vyvarovat se možnému

zneužití. Zároveň byl k dotazníku podán předpoklad, že respondenti budou nespokojeni s nabízenými službami bezhotovostního platebního styku. Tento předpoklad vyplynul z tisku a názorů občanů. Průzkum provedený k bakalářské práci ale odhalil, že minimálně respondenti, kteří dotazník zodpovídali, jsou se svou bankou spokojeni. Pravdou je, že banky se snaží své klienty předcházet a jsou vůči nim vstřícnější i kvůli narůstajícímu konkurenčnímu tlaku. Samy nabízejí nejvýhodnější balíčky k účtům, reklamní předměty a odměny. I tato angažovanost může být důvodem, proč jsou respondenti v tomto ohledu s bankou spokojeni.

Z dosažených výsledků vychází, že odpůrce bezhotovostního platebního styku nejvíce odrazuje od jeho používání obava z nových výtoky, technická znalost nutná k provedení plateb a pocit nedostatečného zabezpečení. Tyto předsudky by bylo možné vyvrátit osvětou, či doprovodným programem bank pro zlepšení informovanosti o Internetovém bankovníctví, bankomatech a platebních kartách a důkladným vzděláním v tomto oboru již na základní škole.

Bezhotovostní platby se ale prokazují také řadou výhod. V případě užití bezhotovostních plateb odpadá potřeba platit na pokladně, či na poště poplatky a platbu lze zaslat odkudkoli nezávisle na pracovní době finanční instituce. Z běžného účtu, kde jsou peníze nastřídány, je také pro zloděje velice těžké odcizit peníze, pokud by ovšem údaje k platební kartě a k účtu neměl uživatel bezhotovostního platebního styku v odcizené peněženke. Zároveň je velkým plusem i to, že není třeba směnit aktiva z běžného účtu za hotovost a platba prostřednictvím platební karty, či e-bankingu je velice jednoduchá. Nespornou výhodou je, že platba bezhotovostí je v zahraničí výrazně levnější, odpadá totiž poplatky za směnu zahraniční měny. Platba je totiž realizovaná v devizách, ne ve valutách.

Nevýhody bezhotovostních peněz už nejsou tak závažné, ale i přes snahu bank a finančních institucí jsou občas vnímány jako důvod proč bezhotovostní platební styk nerealizovat. Potencionálního zájemce o bezhotovostní platbu může odradit, že nezná přesnou výši svých peněz, která je na běžném účtu, když chce platit u obchodníka, nebo i to, že každý obchodník nepřijímá bezhotovostní platbu. Platební terminál, na kterém jsou bezhotovostní platby závislé, není vždy k dispozici. Zároveň je bráno jako velká nevýhoda i to, že platba probíhá bez přímé kontroly platícího a je možná podvodná manipulace s účtem.

Lze zdůraznit, že platby v hotovosti jsou omezeny částkou maximálně 270 tis. Kč. Následné transakce jsou omezeny přísnou identifikací klientů. Banky se tak chrání proti praní špinavých peněz. Omezené hotovostní transakce jsou příkazy k úhradě bance ve výši 100 tis. Kč a více, příkazy k úhradě bance 15 tis. EUR a více, vklad v hotovosti nad 1000 EUR. Všechny tyto skutečnosti se jasně podílí na tom, že bezhotovostní platební styk je upřednostňován, odpadá zdlouhavé prověřování klienta a manipulace s penězi je bezpečnější a jednodušší.⁷⁸

Nevýhody hotovostních peněz ale nekončí pouze omezením v zákonech, plátce se jistě povšimne i toho nedostatku, že je zde vysoké nebezpečí krádeže bez možnosti jakékoliv náhrady. V zásadě platí, že bankovky a mince jsou použitelné pouze v daném státě, kde platí, a směna za zahraniční měnu vyžaduje značné náklady. Navíc je zde ta možnost, že příjemce platby v hotovosti obdrží padělek, který má oproti opravdovým penězům minimální hodnotu. Jak už bylo napsáno, platí omezené užití určitého objemu hotovosti.

Hotovost se ale také prokazuje výhodami. Jednou z nich je okamžitá možnost použít bankovky a mince oproti bezhotovostním penězům, nebo jejich celostátní přijatelnost. Výjimečným kladem je i to, že bez přítomnosti prostředníka (pokladny, banky) lze provádět platby a že plátce je jasně informovaný o množství peněz, které má doopravdy k dispozici.

Ačkoliv přibývá bezhotovostních i hotovostních peněz, z grafů je zřejmé, že několikanásobně více je těch bezhotovostních, a to přesně 2 370 995,6 mld. Kč, kdežto hotovostního oběživa je o 1 938 834,5 mld. méně, přesně tedy 432 161,1 mld. Kč. Za posledních 12 let se počet bezhotovostních peněz zvyšoval na rozdíl od oběživa, proto je velice pravděpodobný stejný nárůst i v nejbližších letech.

---

⁷⁸ Fučík & partneři, *Omezení hotovostních plateb* [online]

6. ZÁVĚR

. Bezhotovostní platební styk je velice diskutovaným a obširným tématem, které má ve finančním prostředí a ekonomice nezastupitelnou úlohu stejně jako v běžném životě člověka. Oproti západu se bezhotovostní platební styk v České republice šíří pomaleji, i když už i čeští občané sahají pro platební karty častěji než pro hotovost. Kvůli rychlému vývoji tohoto typu placení, masivnímu nárůstu provedených plateb a omezení hotovostního oběživa je zaručené, že bezhotovostní platební styk bude mít v České republice rostoucí zastoupení i nadále. Důvodem je i to, že právní normy omezující použití hotovosti ve finančních transakcích ho zvýhodňují. Výhledově by tento typ placení mohl i nadále zvětšovat svůj podíl v peněžním agregátu M1 na úkor oběživa, jako tomu bylo doposud.

Jelikož se ekonomika přiklání spíše k bezhotovostnímu placení, není proto složité si představit, že by se platilo pouze bez hotovosti. Nejen pro obyčejné občany, ale i pro obchodníky a vládu je představa rozšíření bezhotovostního platebního styku lákavá. Při výběru daní by se zamezilo daňovým únikům a šedé ekonomice. Veškeré převody by byly totiž lépe kontrolovatelné a náležitě zmapovatelné a dostupnost k informacím o transakci by byla značně zjednodušena. Například při kontrolách finančních úřadů by pak bezhotovostní platby neumožnily zpětnému fiktivnímu vymýšlení krycích výdajů, které ve skutečnosti byly vydány do šedé ekonomiky. Zabránilo by se tak černému trhu například se zbraněmi, či drogami a ostatními návykovými látkami jako je alkohol a cigarety. Následně by se také ušetřilo na emisi bankovek a mincí.

Pro velké firmy by přechod na bezhotovostní ekonomiku nebyl nikterak zatěžující, jelikož jejich platby jsou vedeny převážně bezhotovostně. Malí obchodníci by používali přenosné platební terminály, které umožňují lidem platit v kterýkoli čas. Z těchto aspektů je patrné, že tato zajímavá vize je prozatím nerealizovatelná, protože stále existují lidé, kteří bezhotovostní styk nevyužívají a ani nezamýšlejí, že by se jejich názor na tuto formu placení změnil. Právě kvůli tomuto hledisku a navzdory nesporným plusům bezhotovostního platebního styku, je jasné, že hotovostní platební styk bude mít stále svou váhu v životě mnoha občanů a lidé budou dále podporovat i klasické placení hotovostí.

7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Knižní publikace

ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 304 s. ISBN 9788024736693.

HARTLOVÁ, Věra. *Bankovníctví: pro střední školy a veřejnost*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2004, 199 s. ISBN 8071689009.

JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice I: Peníze a platební styk*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 660 s. Finanční trhy a instituce. ISBN 9788024738932.

JUŘÍK, Pavel. *Encyklopedie platebních karet: historie, současnost a budoucnost peněz a platebních karet*. 1. vyd. Praha: Grada, 2003, 312 s. ISBN 8024706857.

KALABIS, Zbyněk. *Bankovní služby v praxi*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2005, viii, 148 s. ISBN 8025108821.

KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovníctví: bankovníctví obchody, služby, operace a rizika*. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2012, 168 s. ISBN 978-80-265-0001-8.

KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovníctví: bankovníctví obchody, služby, operace a rizika*. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2012, 168 s. ISBN 9788026500018.

KIPIELOVÁ, Ivana. *Bankovníctví pro střední školy a veřejnost*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1995, 207 s. Učebnice (Fortuna). ISBN 807168273x.

KNAPÍK, J. *Peněžní reformy a zvraty na území České republiky (po r. 1918)*. 1. vyd. Opava: Ústav historie a muzeologie, 2005, 125 s. ISBN: 8072483307

MARVANOVÁ, M. *Platební styk: Platební a zajišťovací instrumenty ve vnitřním a zahraničním obchodě*. 2. vyd. ECON, 1994, 256 s. ISBN 8090162703

MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 220 s. Finance (Grada Publishing). ISBN 8024717255.

POLOUČEK, Stanislav. *Bankovníctví*. 1. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, xvii, 716 s. ISBN 8071794627.

PŘÁDKA, Michal a Jan KALA. *Elektronické bankovníctví: rady a tipy*. Vyd. 1. Praha: Computer Press, 2000, 166 s. Praxe manažera. ISBN 80-7226-328-5.

ŘEZANKOVÁ, Hana. *Analýza dat z dotazníkových šetření*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2010, 217 s. ISBN 9788074310195.

SCHLOSSBERGER, Otakar a Ladislav HOZÁK a kol. *Platební styk*. 3. Přepřac. A dopl. Vyd. Praha: Bankovní institut, 2000, 373 s. ISBN 807265036x.

SCHLOSSBERGER, Otakar a Marcela SOLDÁNOVÁ. *Platební styk*. 3. přepřac. a dopl. vyd. Praha: Bankovní institut, 2005, 368 s. ISBN 8072650726.

SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. 1. vyd. Praha: Management Press, 2012, 325 s. ISBN 9788072612383.

ŠENKÝŘOVÁ, Bohuslava. *Bankovníctví*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 1999, 263 s. ISBN 8071698598.

Elektronické zdroje

Business.center.cz. *Dokumentární inkaso* [cit. 2015- 09-03]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pojmy/p1375-dokumentarni-inkaso.aspx>

Česká spořitelna. *Aktuality 21.10.2014* [cit. 2014- 10-21]. Dostupné z: http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/news_ie_2279.xml

ČNB. *Automatizace platebního styku a ABO* [cit. 2014- 10-21]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/bezhotovostni_platebni_styk/automatizace_platebniho_styku_a_abo/

ČNB. *Bezhotovostní platební styk během 2. světové války a těsně po ní* [cit. 2014- 10-21]. Dostupné: http://www.historie.cnb.cz/cs/bezhotovostni_platebni_styk/platebni_styk_behem_ii_svetove_valky_a_tesne_po_ni/

ČNB. *Mezipobočkový platební styk* [cit. 2014- 10-21]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/bezhotovostni_platebni_styk/mezipobockovy_platebni_styk_v_sbc/

ČNB. *Národní banka pro Čechy a Moravu* [cit. 2015- 03-09]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/dejiny_institute/narodni_bank_a_pro_cechy_a_moravu/

ČNB. *Okruhový platební styk v SBČS* [cit. 2014- 10-21]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/bezhotovostni_platebni_styk/okruhovy_platebni_styk_v_sbc/

ČNB. *Poštovní spořitelna v Praze* [cit. 2014- 10-21]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/archiv_cnb/fondy/postovni_sp.html

ČNB. *Rozdělení Československa, měnová odluka v platebním styku* [cit. 2014- 10-21].

Dostupné z:

http://www.historie.cnb.cz/cs/bezhotovostni_platebni_styk/rozdeleni_ceskoslovenska_menova_odluka_v_platebnim_styku/

ČNB. *Vývoj platebního styku do roku 1939* [cit. 2014- 10-21]. Dostupné z:

http://www.historie.cnb.cz/cs/bezhotovostni_platebni_styk/vyvoj_platebniho_styku_do_roku_1939/index.html

ČNB. *Vývoj platebního styku v samostatné České republice* [cit. 2014- 10-21]. Dostupné z:

http://www.historie.cnb.cz/cs/bezhotovostni_platebni_styk/vyvoj_platebniho_styku_v_samostatne_ceske_republice/

ČNB. *Vývoj výše oběživa v ČR* [cit. 2014- 10-21]. Dostupné z:

<http://www.cnb.cz/cs/platidla/obeh/>

ČNB. *Vznik systému mezibankovního platebního styku* [cit. 2014- 10-21]. Dostupné z:

http://www.historie.cnb.cz/cs/bezhotovostni_platebni_styk/vznik_systemu_mezibankovnih_o_platebniho_styku/

ČSÚ. *Inflace - druhy, definice, tabulky* [cit. 2014- 10-21]. Dostupné z:

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace

FinančníVzdělávání. *Platební styk, platební účty – běžné účty* [cit. 2014- 10-21]. Dostupné z:

<http://www.financnivzdelavani.cz/webmagazine/page.asp?idk=309>

Fučík & Partneři. *Omezení hotovostních plateb* [cit. 2014- 10-21]. Dostupné z:

<http://www.fucik.cz/novinky/omezeni-hotovostnich-plateb/>

KLIMÁNKOVÁ, G. *Telebanking: pro některé věrný sluha, pro jiné přežitek* [cit. 2014- 10-21].

Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/telebanking-verny-sluha-nebo-prezitek/>

Kurzy.cz. *SWIFT kódy bank - BIC kód Banky k IBAN číslu účtu* [cit. 2015- 03-09].

Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/seznamy/kody-bank/swift-bic-iban.htm>

MasterCard. *Dvě třetiny majitelů bezkontaktních platebních karet preferují placení bez*

nutnosti zadávat PIN [cit. 2014- 10-21]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/dve-tretiny-majitelu-bezkontaktnich-platebnych-karet-preferuji-placeni-bez-nutnosti-zadavat-pin/>

MasterCard. *V České republice je vydáno přes million karet s technologií pro bezkontaktní platby MasterCard PayPass* [cit. 2014- 10-21]. Dostupné z:

<http://www.bankovnipoplatky.com/v-ceske-republice-je-vydano-pres-milion-karet-s-technologiei-pro-bezkontaktni-platby-mastercard-paypa>

MasterCard. *Změna nákupních zvyklostí: Češi používají karty i k drobným platbám* [cit. 2014- 10-21]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/zmena-nakupnich-zvyklosti-cesi-pouzivaji-karty-i-k-drobnym-platbam/>

Seznam grafů:

Graf 1: Aktuální počet klientů, poboček a bankomatů třech největších bank v ČR ke dni 21. 11. 2014	29
Graf 2: Počet klientů na pobočku u České spořitelny, Československé obchodní banky a Komerční banky.....	30
Graf 3: Počet klientů na bankomat u České spořitelny, Československé obchodní banky a Komerční banky.....	30
Graf 4: Přehled ekonomické aktivity respondentů	35
Graf 5: Přehled využívání bezhotovostního platebního styku	37
Graf 6: Přehled četnosti realizování bezhotovostního platebního styku vzhledem k ekonomické aktivitě.....	38
Graf 7: Přehled nejčastěji voleného instrumentu bezhotovostního platebního styku vzhledem k pohlaví.....	40
Graf 8: Přehled výhod vzhledem ke zvolenému prostředku bezhotovostního platebního styku.....	42
Graf 9: Přehled nevýhod vzhledem ke zvolenému prostředku bezhotovostního platebního styku.....	43
Graf 10: Roční procentuální změna inflace v letech 1999-2014	45
Graf 11: Vývoj hotovostních (oběživo) a bezhotovostních (jednodenní vklady) peněz v letech 2002-2014, údaje v mld.....	46
Graf 12: Podíl hotovostního oběživa a jednodenních vkladů v peněžním agregátu M1 v letech 2002-2014.....	47

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Kategorie swiftové zprávy.....	11
Tabulka 2: Výhody a nevýhody elektronického bankovníctví	25
Tabulka 3: Náležitosti platebních karet	26
Tabulka 4: Výhody platebních karet.....	28

Tabulka 5: Přehled poplatků za provedení tuzemského platebního příkazu ke dni 29. 1. 2015	31
Tabulka 6: Přehled poplatků za příkaz k inkasu prostřednictvím Internetbankingu a osobně na přepážce	32
Tabulka 7: Profil respondentů dotazníku.....	35
Tabulka 8: Vzorek slovních odpovědí	36
Tabulka 9: Četnost realizace bezhotovostního platebního styku vzhledem k pohlaví	39
Tabulka 10: Přehled preference bezkontaktní, či klasické platby se zadáním PINu vzhledem k pohlaví a ekonomické aktivitě v %	41
Tabulka 11: Spokojenost respondent se službami bezhotovostního styku	44
Tabulka 12: Vývoj peněžního agregátu M1 v letech 2002-2014, údaje v mld.....	46